

K P L A W

#haklarımibiliyorum
Kadın Hakları Dijital Rehberi

GİRİŞ

Geçmişten günümüze kadının ve erkeğin toplumdaki konumu, kültürle şekillenen toplumsal algıları, cinsel kimliklerine biçilen roller, benimsedikleri ya da benimsetildiği sıfatlar, görev ve sorumluluklar değişip dönüşürken kolektif bir bilinç oluşturmuştur. Bu süregelen kalıplara karşı toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde dünyada ve ülkemizde önemli adımlar atılmış olsa da kadın aile, ev, eğitim, istihdam, sağlık, sosyal güvenlik gibi pek çok alanda büyük bir mücadele vermeye devam etmektedir. KP Law çalışanları olarak, bu haklı mücadelenin farkında ve yanındayız. Bu uğurda gösterilen çabalara naçizane katkıda bulunmak için 100'ü aşkın soru-cevaptan oluşan bir rehber hazırladık.

Herkesin ücretsiz olarak faydalanabileceği bu Dijital Rehber'de, kadınların karşılaştığı ve hukukta karşılığı olan sorulara, yasal düzenlemelere ve emsal teşkil eden bazı kararlara yer verdik.

Bu rehber ile amacımız, kadınlarımızı sahip oldukları haklar konusunda bilgilendirmek, cesaretlendirmek ve mücadele verdikleri alanda harekete geçmelerini sağlamaktır. Bu noktada cevap aradığınız sorulara ışık tutabilirsek ne mutlu bize.

KP Law

Bu çalışma, kadına şiddet sonucu hayatını kaybeden tüm kadınların anısına saygıyla ithaf edilmiştir.

1

Eşimin/erkek arkadaşımın ailesi tarafından tehdit ediliyorum, ne yapabilirim?

Türk Ceza Kanunu m. 106'ya göre tehdit *"Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit"* etmektir.

Bu kapsamda tehdit; tehdit edilen kişinin karar verme ve özgür hareket etme özgürlüğünü kısıtlayacak, iç huzurunu bozacak ve onu endişeye sevk edecek bir nitelikte olmalıdır. Örneğin öldürülmekle, sakat bırakılmakla veya tecavüz edilmekle tehdit ediliyor olabilirsiniz.

Tehdidin illaki yüz yüze gerçekleşmesi de gerekmez, tehdidin kişiye iletilmesi/bildirilmesi yeterlidir. Yani birisi sizi mesajla, telefon aramasıyla ve sosyal medya aracılığıyla da tehdit edebilir. Ayrıca tehdit içeren sözün iletileceğine ilişkin bir kasıtlı kişinin gıyabında tehdit içeren sözlerin söylenmesiyle de tehdit suçu oluşur. Örneğin, birisinin gidip annenize *"Kızını yaşatmayacağım, göreceksin"* veya *"Kızını rezil edeceğiz, insan içine çıkamayacak"* gibi sözleri beyanı iletme kastı içerdiğinden bu durumda da tehdit suçu oluşur. Çünkü, suçu işleyen kişi tehdit içeren bu sözleri size iletmesi muhtemel bir kişi olan annenize söylemiştir.

Tehdide dair mesaj, sosyal medya yazısı vb. varsa bunları saklamanız ispat açısından etkili olacaktır.

Tehdit ediliyorsanız en yakın en yakın polise, jandarmaya veya savcılığa şikâyette bulunmanız gerekmektedir.

Ayrıca sığınma ihtiyacınız varsa bulunduğunuz yerdeki T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)'ne (<https://www.aile.gov.tr/iletisim/bakanlik-iletisim-bilgileri/sonim/>) ve diğer kadın dayanışma merkezlerine ve örgütlerine başvurabilirsiniz.

2

Eşim uzaklaştırma cezasını ihlal ettiği için hapse girdi, hapisten dönünce beni öldürmekle tehdit ediyor. Korunmasızım. Ne yapabilirim?

Türk Ceza Kanunu m. 106'ya göre tehdit "Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit" etmektir.

Tehdide dair mesaj, sosyal medya yazısı vb. varsa bunları saklamanız ispat açısından etkili olacaktır.

Öldürülmekle tehdit ediliyorsanız en yakın en yakın polise, jandarmaya veya savcılığa şikâyette bulunmanız gerekmektedir.

Ayrıca sığınma ihtiyacınız varsa bulunduğunuz yerdeki T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)'ne (<https://www.aile.gov.tr/iletisim/bakanlik-iletisim-bilgileri/sonim/>) ve diğer kadın dayanışma merkezlerine ve örgütlerine başvurabilirsiniz.

3

Cinsel şiddet nedir, çeşitleri nelerdir?

Cinsel şiddet, cinsel anlamda gerçekleşebilecek ve cinselliğin kontrol etmek, denetlemek, küçük düşürmek, aşağılamak ve cezalandırmak amacıyla bir şiddet aracı olarak kullanılmasına denir ve cinsel saldırı, cinsel taciz ve nitelikli cinsel saldırı yani tecavüzün çatı kavramıdır.

4

Cinsel taciz nedir? Cinsel tacize uğradım, ne yapabilirim?

Sözle, hareketlerle, vücut diliyle, mektup ve postayla, sms, e-posta veya whatsapp mesajı gibi elektronik haberleşme araçları ile gerçekleştirilen ve cinsel olarak kişiyi rahatsız eden ancak mağdurun vücuduna temas içermeyen her türlü fiil cinsel tacizdir. Bir kişiye öpücük atmak, laf atmak, istemediği halde cinsel içerikli video göstermek, kişiye bakarak veya kişiye göstererek cinsel bölgelere dokunmak veya mastürbasyon yapmak gibi davranışlar cinsel tacizdir.

Cinsel taciz Türk Ceza Kanunu'nda bir suç olarak tanımlanmaktadır ve şikâyete bağlı bir suçtur bu nedenle 6 ay içinde şikâyette bulunmanız gerekir aksi halde bu şikâyet hakkınız düşer.

Cinsel tacize işyeri, devlet dairesi, hastane ve sokak gibi birçok yerde uğramak mümkündür. Eğer taciz;

- Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin ya da aile içi ilişkinin sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,
- Vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından,
- Aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,
- Posta veya elektronik haberleşme araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,
- Teşhir suretiyle

İşlenirse suçu işleyen kişiye verilecek ceza da artar.

Bu nedenle tacize uğramanız durumunda 6 ayı geçirmeden şikâyette bulunmanız önemlidir. Cinsel tacize uğradığınızda en yakın polis, jandarma veya savcılığa başvurabilir ve şikâyetçi olabilirsiniz.

Cinsel taciz suçu, e-posta, posta, sms veya whatsapp mesajı gibi araçlarla gelen bu mesajları ve postaları kısacası delil ve kanıt olabilecek hiçbir şeyi silmeyin, yok etmeyin veya atmayın. Bunları saklayın.

Cinsel taciz sokakta veya kamuya açık bir alanda meydana gelmişse bulunduğunuz bölgede kamera kayıtları olması mümkündür.

Böyle bir durumda, tespit edebildiğiniz kameralar varsa bu kamera kayıtlarını rica edin. Bu kayıtları, savcılığa, polise veya jandarmaya delil olarak sunun; eğer kamera kaydı olduğunu biliyorsanız ancak siz elde edememişseniz bu durumda savcılığa ve polise kamera kaydı bulunduğunu bildiğiniz yeri söyleyin ve bu makamların elde etmesini sağlayın.

5

Cinsel saldırıya uğradım, ne yapabilirim?

Cinsel saldırı, Türk Ceza Kanunu'na göre cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl etmektir. Örneğin; rızanız olmadan birinin sizi cinsel davranışlarla ellemesi, dokunması, sarılması, öpmesi, göğsünüze veya kalçanıza eliyle vurması gibi hareketler cinsel saldırıdır.

Cinsel saldırı şikâyete bağlı bir suçtur bu nedenle 6 ay içinde şikâyette bulunmanız gerekir aksi halde bu şikâyet hakkınız düşer.

Cinsel taciz suçu,

- Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
- Kamu görevinin, vesayet veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,
- Üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından,
- Silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte,
- İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle işlenirse suçu işleyecek kişiye verilecek ceza artacaktır.

Bu nedenle tacize uğramanız durumunda 6 ayı geçirmeden şikâyette bulunmanız önemlidir. Cinsel saldırıya uğradığınızda en yakın polis, jandarma veya savcılığa başvurabilir ve şikâyetçi olabilirsiniz.

Cinsel saldırı sokakta veya kamuya açık bir alanda meydana gelmişse bulunduğunuz bölgede kamera kayıtları olması mümkündür. Böyle bir durumda, tespit edebildiğiniz kameralar varsa bu kamera kayıtlarını rica edin. Bu kayıtları, savcılığa, polise veya jandarmaya delil olarak sunun; eğer kamera kaydı olduğunu biliyorsanız ancak siz elde edememişseniz bu durumda savcılığa ve polise kamera kaydı bulunduğunu bildiğiniz yeri söyleyin ve bu makamların elde etmesini sağlayın.

6 Cinsel şiddete uğrarken görüntü, video veya ses kaydı alabilir miyim?

Hukuka aykırı olarak elde edilen görüntü, video veya ses kayıtları yargılamalarda delil olarak değerlendirilmeyecek hatta kayıt alınması sebebiyle özel hayatın gizliliğinin ihlali gibi suçların meydana gelmesine sebep olabilecektir. Ancak bazı durumlarda görüntü, video veya ses kaydı alınabilecektir. Şöyle ki; görüntü, ses veya video kaydı yapan kişinin kendisine karşı cinsel tacizde bulunuluyorsa ve işlenen bu suç nedeniyle o anda polise veya jandarmaya başvurma imkânı yoksa ve bu suça ilişkin başka şekilde delil etme imkânı yoksa ve ancak bu kaydı yaparak yetkili makamlara sunarak güvence altına alabilecekseniz kayıt hukuka uygun hale gelecektir.

7 Cinsel şiddet nedir, çeşitleri nelerdir?

Öncelikle unutmayın ki tecavüze uğramış olmak sizin suçunuz veya hatanız değildir!

Tecavüz, Türk Ceza Kanunu'nda bir cinsel saldırı olarak düzenlenmiş olup suçtur. Tecavüz "*vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi*" fiili ile meydana gelir ve en önemli hususlardan biri kişinin bu fiile rızasının olmamasıdır.

Tecavüz suçu herkes tarafından işlenebilen bir suç tipidir. Suçu işleyen kadın olabileceği gibi erkek de olabilir. Suçu işleyen kişi eşiniz, amcanız, dayınız, babanız, tanımadığınız bir kişi, bir memur veya kamu görevlisi de olabilir.

Tecavüz şikâyete bağlı bir suçtur bu nedenle 6 ay içinde şikâyette bulunmanız gerekir aksi halde bu şikâyet hakkınız düşer.

Tecavüze uğradıysanız;

- Kesinlikle duş almayın, vücudunuzu yıkamayın veya silmeyin. Ağızınızı veya dişlerinizi yıkamayın. Tecavüze uğradığınız mekandaki hiçbir şeye dokunmayın. Üzerinizdeki kıyafetlerinizi ve iç çamaşırlarınızı yıkamayın, atmayın, silmeyin. Her şey delil niteliğinde olabilir ve bu deliller sizin hakkınızı aramanız açısından çok önemlidir.
- En kısa sürede günün her saatinde polis ve jandarmaya veya mesai saatleri içerisinde ise savcılığa başvurun veya Alo 183 Sosyal Destek Hattı'nı arayın. Konu ile ilgili ve yaşadığınız her şeyi çekinmeden anlatın.
- Savcılık veya polis muayene edilmeniz amacıyla sizi sağlık kuruluşuna veya adli tıpa yönlendirebilir. Ancak tecavüze uğradıktan sonra savcılık veya polise gitmeden önce sağlık kuruluşuna gidebiliyorsanız burada da şikayetinizi belirtebilirsiniz sağlık kuruluşu ilgili savcı veya polise haber verecektir. Hekime çekinmeden tüm detayları anlatın ve sağlık raporunuzu saklayın. Hakkınızı aramanız için en önemli delillerden biri olacaktır.
- Maddi durumunuz elveriyorsa en hızlı şekilde bir avukat ile görüşün. Maddi durumunuz elvermiyorsa talepte bulunmanız halinde, polis ve jandarma karakolları, Cumhuriyet başsavcılıkları ve ceza mahkemelerinde karakol, savcılık, mahkeme aşamalarının her birinde avukat görevlendirilmesi için adli yardım talebinde bulunabilirsiniz. (detaylar için: <https://adliyardim.adalet.gov.tr/>)
- İşlenen suça karşı ceza davası açabileceğiniz gibi, buna ek olarak tazminat davası da açabilirsiniz.
- Ayrıca, suçu işleyen kişinin müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye yani size tahsis edilmesi, bulunduğunuz konuta veya işyerine yaklaşmamasını, iletişim araçlarıyla veya sair surette sizi rahatsız etmemesini sağlamak amacıyla tedbir alabilirsiniz.

Rızam olmamasına rağmen eşim benimle zorla cinsel ilişkiye giriyor, buna karşı yapabileceğim bir şey var mı?

Eşiniz, sevgiliniz veya tanımadığınız biri olması fark etmeksizin rızanız olmadan sizinle cinsel ilişkiye girilmesi (vücuda organ veya bir cisim sokulması suretiyle) bir cinsel saldırı, bilinen adıyla tecavüzdür. Tecavüze uğradıysanız;

- Kesinlikle duş almayın, vücudunuzu yıkamayın veya silmeyin. Ağzınızı veya dişlerinizi yıkamayın. Tecavüze uğradığınız mekandaki hiçbir şeye dokunmayın. Üzerinizdeki kıyafetlerinizi ve iç çamaşırlarınızı yıkamayın, atmayın, silmeyin. Her şey delil niteliğinde olabilir ve bu deliller sizin hakkınızı aramanız açısından çok önemlidir.
- En kısa sürede günün her saatinde polis ve jandarmaya veya mesai saatleri içerisinde ise savcılığa başvurun veya Alo 183 Sosyal Destek Hattı'nı arayın. Konu ile ilgili ve yaşadığınız her şeyi çekinmeden anlatın.
- Eşiniz tarafından tecavüze uğradığınızda 6 ay içinde şikâyette bulunmanız gerekir aksi halde bu şikâyet hakkınız düşer.
- Savcılık veya polis muayene edilmeniz amacıyla sizi sağlık kuruluşuna veya adli tıpa yönlendirebilir. Ancak tecavüze uğradıktan sonra savcılık veya polise gitmeden önce sağlık kuruluşuna gidebiliyorsanız burada da şikayetinizi belirtebilirsiniz sağlık kuruluşu ilgili savcı veya polise haber verecektir. Hekime çekinmeden tüm detayları anlatın ve sağlık raporunuzu saklayın. Hakkınızı aramanız için en önemli delillerden biri olacaktır.
- Maddi durumunuz elveriyorsa en hızlı şekilde bir avukat ile görüşün. Maddi durumunuz elvermiyorsa talepte bulunmanız halinde, polis ve jandarma karakolları, Cumhuriyet başsavcılıkları ve ceza mahkemelerinde karakol, savcılık, mahkeme aşamalarının her birinde avukat görevlendirilmesi için adli yardım talebinde bulunabilirsiniz. (detaylar için: <https://adliyardim.adalet.gov.tr/>)
- İşlenen suça karşı ceza davası açabileceğiniz gibi, buna ek olarak tazminat davası da açabilirsiniz.
- Ayrıca, suçu işleyen kişinin müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye yani size tahsis edilmesi, bulunduğunuz konuta veya işyerine yaklaşmamasını, iletişim araçlarıyla veya sair surette sizi rahatsız etmemesini sağlamak amacıyla tedbir alabilirsiniz.

9

Tecavüz sonucunda hamile kaldım, kürtaj olabilir miyim?

Eğer bir tecavüz sonucunda hamile kaldıysanız Türk Ceza Kanunu m. 99'a göre gebeliğin süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve rızanızın/talebinizin olması koşuluyla, hamilelik sona erdirilebilir, yani kürtaj olabilirsiniz. Ancak kürtaj işleminin uzman hekimler tarafından hastane ortamında yerine getirilmesi gerekmektedir.

Eğer sağlık kuruluşu bu talebinizi sözlü olarak reddederse veya ücret talebinde bulunurlarsa hastane yönetimine bir dilekçe ile başvurun ve tecavüze ilişkin savcılığa şikâyette bulunmuşsanız bu şikâyet dilekçenizin örneğini veya soruşturma numarası gibi bu şikâyeti kanıtlar nitelikteki bilgileri de dilekçenize ekleyin.

Eğer halen bir engelle karşılaşıyorsanız bulunduğunuz şehirdeki baro, tabipler birliği, kadın dayanışma dernekleri, sivil toplum örgütleri gibi kuruluşlar ile iletişime geçebilirsiniz.

10

Tecavüzcümlle evlenmek zorunda mıyım?

Hayır. Hiçbir kadın, Türkiye Cumhuriyeti Kanunları kapsamında, tecavüze uğradığı için tecavüzcüsüyle evlenmek zorunda değildir. Böyle bir düzenleme bulunmamaktadır.

11

Tecavüze uğradım üzerinden 10-20 yıl geçti, şikâyette bulunabilir miyim?

Cinsel saldırı suçları, mağdurun şikâyetine bağlıdır ve mağdurun 6 ay içinde şikâyette bulunması gerekmektedir. Bu nedenle tecavüze uğradığınızda korkmayın, sessiz kalmayın!

Ayrıca, cinsel saldırı suçunun mağduru olmanız halinde dava zamanaşımı süresi 15 yıldır, zamanaşımı dolmadığı sürece soruşturmaya her zaman başlanabilir. Bu sebeple zamanaşımı süresi dolmadan önce dava açmanız önemlidir.

Cinsel saldırı suçu mağduru iseniz 6 aylık şikâyet süresi içerisinde polis ve jandarmaya veya savcılığa başvurabilirsiniz.

12

Beni online olarak/internetten/telefon ile taciz/rahatsız eden biri var, ne yapabilirim?

Eğer birisi sizi online olarak veya internetten rahatsız ediyorsa; kişinin size yazdığı/söylediği/gönderdiği ifadeler/hususlar tehdit içeriyorsa tehdit suçu, eğer sizi cinsel içerikli olarak rahatsız ediyorsa bu durumda da cinsel taciz suçu oluşur.

İster online olarak tehdit ister cinsel taciz olsun, böyle bir durumda en yakın polise, jandarmaya veya savcılığa başvurabilirsiniz. Unutmayın ki cinsel taciz için şikâyette bulunma süresi 6 aydır.

Size rahatsızlık veren, tehdit veya cinsel taciz içeren görüntüleri, mesajları, ifadeleri vb. saklamanız delil teşkil etmesi açısından önemlidir. Bunları silmeyen veya yok etmeyin.

13 Erkek arkadaşım/sevgilim/eşim/ailem veya başka birileri tarafından eve kapatıldım, dışarı çıkmama izin verilmiyor. Ne yapabilirim?

Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakmak Türk Ceza Kanunu'nun 109. Maddesinde suç olarak tanımlanmıştır. Buna göre, bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye, 1 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası verilir. Ayrıca, bu suçun üstsoy, altsoy veya eşe ya da boşandığı eşe karşı işlenmesi Türk Ceza Kanunu'nda ağırlaştırıcı sebep/nitelikli hal olarak sayılmıştır ve böyle bir durumda ceza 1 kat artırılır. Yani eşiniz, ailenizden birinin bu suçu size karşı işlemesi halinde cezai yaptırımını çok daha ağır olacaktır.

Eğer birisi sizin bir yere gitmenizi, evden çımanızı engelliyorsa ya da bir yerde kalmanızı engelliyorsa bu suçtur. Kişi bunu hareketleriyle veya sözleriyle de yapıyor olabilir.

Eğer hürriyetinizden yoksun bırakılıyorsanız, nerede olduğunuzu bilmiyorsanız, bir eve kapatıldıysanız ve telefon/internet gibi erişimleriniz varsa güvendiğiniz aile bireyleriniz ve arkadaşlarınıza haber verin ve mümkün olduğu kadar yerinizi ve durumunuzu bildirin. Ayrıca savcılık bu durumu öğrenirse görevi gereği soruşturmayı başlatacaktır. Ancak siz de polisi veya jandarmayı arayarak hürriyetinizden yoksun bırakıldığınızı, evde tutulduğunuzu, nerede olduğunuzu bilmediğinizi veya benzeri durumu belirtebilirsiniz.

14 Kişisel bilgilerim/fotoğrafım/ses kaydım/videom iznim ve rızam dışında internette paylaşıldı, ne yapabilirim?

Türk Ceza Kanunu'na göre, kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü veya sesleri hukuka aykırı olarak ifşa etmek suç olarak tanımlanmıştır.

Eski erkek arkadaşınız veya sevgiliniz birlikte olduğunuz döneme ait bir görüntüyü veya bir arkadaşınız size ait ad soyad telefon adres gibi bilgilerinizi internette sosyal medyada platformlarda paylaşmış olabilir. Özel hayatın gizliliğini ihlal etme şikâyete bağlı bir suçtur bu nedenle 6 ay içinde şikâyette bulunmanız gerekir aksi halde bu şikâyet hakkınız düşer. Böyle bir durumla karşılaşırsanız, internet, online mecralar veya platformlarda bu bilgilerinizin hukuka aykırı ve rızanız olmadan paylaşıldığına ilişkin web sitesi linki, ekran görüntüsü gibi kanıtları saklamanız ispat açısından önemli olacaktır.

Ayrıca internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatınızın gizliliği ihlal edildiğinde Bilgi Teknolojileri Kurumu'na doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilirsiniz.

Erişimin engellenmesi adından da anlaşılacağı üzere yalnızca o internet sitesine/linke Türkiye'den bağlantıyı engelleyecek olup, içeriğin de kaldırıldığı anlamına gelmemektedir. Bu nedenle içerik sağlayıcısına, buna ulaşamadığınız durumlarda ise yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebilirsiniz. Ayrıca doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğin çıkarılmasını ve/veya erişimin engellenmesini talep edebilirsiniz.

15

Cinsel içerikli veya özel hayata dair görüntülerim çekildi, buna karşı bir şey yapabilir miyim?

Türk Ceza Kanunu'na göre hukuka aykırı olarak bir başkasının kişisel verilerini kaydetmek bir suç olarak tanımlanmıştır. Şikâyete tabi bir suç değildir bu nedenle savcılık bu durumu öğrenirse görevi gereği soruşturmayı başlatacaktır. Ancak siz suçun mağduru olarak en kısa sürede günün her saatinde polis ve jandarmaya veya mesai saatleri içerisinde ise savcılığa başvurabilirsiniz.

16

Kürtaj yaptırmak istiyorum, bu konudaki haklarım nelerdir?

Her kadının; çocuk sahibi olup olmamayı seçme hakkı bulunmaktadır. Kadının sağlığı açısından tıbbi sakınca olmaksızın ve isteğe bağlı olarak hamileliğin 10. haftası doluncaya kadar yapılabilecek tıbbi müdahale ile gebeliğin sonlandırılması mümkündür.

Kürtaj yapılabilmesi için annenin sağlığını etkileyecek herhangi bir tıbbi sakıncası bulunmaması gerekmektedir. Bu nedenle kürtaj işlemini gerçekleştirecek hekimin söz konusu gebelik sürecini araştırma, bu işlemde tıbbi açıdan bir sakınca olup olmadığını araştırma yükümlülüğü de bulunmaktadır.

Kürtaj işleminin aile sağlık merkezlerinde veya hastanelerde uzman hekimlerce yapılması gerekmektedir.

17

Kürtaj yaptırmak istemiyordum, ancak zorla kürtaj yaptırıldım. Bu konuda ne yapabilirim?

Türk Ceza Kanunu m. 99'a göre rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürmek suç olarak tanımlanmıştır. Bu hususta gebeliğin süresi önemli değildir. Önemli olan daha önceden kadının rahminde canlı olarak bulunan ceninin çeşitli müdahale ve hareketler neticesinde canlılığını yitirmesi bir diğer deyişle ölmesidir.

Gebeysez ve gebeliğiniz rızanız olmadan başkaları tarafından sonlandırıldıysa en kısa sürede günün her saatinde polis ve jandarmaya veya mesai saatleri içerisinde ise savcılığa başvurabilirsiniz veya Alo 183 Sosyal Destek Hattı'nı arayabilirsiniz.

18

Kendi kendime çocuğumu düşürmek istiyorum. Cezası var mıdır?

Türk Ceza Kanunu m. 100'e göre gebelik süresi 10 haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu isteyerek düşürmesi suç olarak düzenlenmiştir ve bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası yaptırımını vardır.

Bir kadına çocuk düşürmesini sağlayacak veya bu hususa yarayacak vasıta tedarik eden veya çocuğunu düşürmesi hususunda onu teşvik veya tahrik eden kimse suça iştirak hükümleri (yardım eden veya azmettiren) gereği cezalandırılır. Ancak gebelik süresi 10 haftadan az olan cenin, hamile kadının kendi rızasıyla yetkili yerlerde (hastane, tıp merkezi vb.) veya gebe kadının kendi başına yapması kaydıyla suç değildir.

19

Sevgilimden/erkek arkadaşımdan/eşimden hamileyim. Ancak sevgilim/erkek arkadaşım/eşim tarafından çaresiz bırakılarak terk edildim/zor durumda bırakıldım, ne yapabilirim?

Türk Ceza Kanunu m. 233'e göre hamile olduğunu bildiği eşini veya sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden gebe kalmış bulunduğunu bildiği evli olmayan bir kadını çaresiz durumda terk etmek bir suç olarak tanımlanmıştır ve üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.

Burada evli olup olmamanız önemli değildir, çünkü Türk Ceza Kanunu'nda suçun mağdurunun hem terk eden kişinin eşi hem de terk eden kişinin "sürekli birlikte yaşadığı kadın" olabileceği açıkça düzenlenmiştir. Suçun oluşması için bir başka önemli nokta ise sizi terk eden kişiden hamile olup olmadığınız ve kişinin bu durumu bilip bilmemesidir.

Böyle bir durumda en kısa sürede günün her saatinde polis ve jandarmaya veya mesai saatleri içerisinde ise savcılığa başvurabilirsiniz veya Alo 183 Sosyal Destek Hattı'nı arayabilirsiniz.

20

Eşim/aile bireylerim tarafından fuhuşa zorlanıyorum ne yapabilirim?

Bir kimseyi fuhuşa teşvik etmek, bunun yolunu kolaylaştırmak ya da fuhuş için aracılık etmek veya yer temin etmek Türk Ceza Kanunu'nun 227. Maddesi kapsamında suçtur. Ayrıca, fuhuşa sürüklenen kişinin kazancından yararlanılarak kısmen veya tamamen geçimin sağlanması, fuhuşa teşvik sayılır ve Türk Ceza Kanunu'nda suç olarak düzenlenmektedir.

Bu suçun eş, üstsoy, kayın üstsoy, kardeş, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da kamu görevi veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Yani bir eşin veya aile bireylerinin kişiyi fuhuşa zorlaması Türk Ceza Kanunu'nda nitelikli hal/ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlenmektedir.

Böyle bir durumda en kısa sürede günün her saatinde polis ve jandarmaya veya mesai saatleri içerisinde ise savcılığa başvurabilirsiniz veya Alo 183 Sosyal Destek Hattı'nı arayabilirsiniz.

21

Evlendikten sonra, evlendiğim kişinin başka bir kişiyle resmi olarak evli olduğunu öğrendim, ne yapabilirim?

Evli olmasına rağmen başka bir kişiyle daha evlenmek Türk Ceza Kanunu'nun 230. Maddesi kapsamında suçtur. Evli olmasına rağmen, başkasıyla evlenme işlemi yaptıran kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Yine, kendisi evli olmamakla birlikte, evli olduğunu bildiği bir kimse ile evlilik işlemi yaptıran kişi de altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Örneğin siz bekarsınız, ancak evleneceğiniz kişi evli ve siz bunu bilmenize rağmen evlilik işlemi gerçekleştiriyorsanız, Türk Ceza Kanunu bu durumu aile düzenine karşı suç kabul etmekte ve hapis cezası ile cezalandırmaktadır.

Burada önemli olan, eşinizin sizden önce yaptığı ilk evliliğin de resmi ve halen geçerli olması ve sizin bu durumu evlendiğiniz anda bilmemenizdir. Böyle bir durumu öğrendiniz anda suça iştirak etmemek adına hemen polis ve jandarmaya veya mesai saatleri içerisinde ise savcılığa başvurabilirsiniz veya Alo 183 Sosyal Destek Hattı'nı arayabilirsiniz

Bir erkeğin stalker, koca veya sevgili olarak uyguladığı şiddet arasında fark var mı?

Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesi uyarınca, kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır, kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur, kasten yaralama suçunun üstsoya (anne, baba), altsoya (çocuklara), eşe, boşandığı eşe veya kardeşe karşı işlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında bir kat artırılır.

Türk Ceza Kanunu'nun 86. Maddesinde yaralama suçunun eşe ve eski eşe karşı işlenmesi halinde cezanın artırılabileceği somut bir şekilde düzenlenmiştir, ancak sevgiliye karşı işlenmesi durumunda cezanın artırılabileceğine ilişkin somut bir düzenleme henüz kanunda yer almamaktadır. Ancak Yargıtay'ın özel hukuk davalarında "birlikte yaşadığı kişi/sevgiliyi" eş gibi kabul ederek karara vardığı dosyalar mevcuttur. Her ne kadar Türk Ceza Kanunu'nda açıkça "sevgili" kavramı düzenlenmese de özellikle birlikte yaşadığınız sevgiliniz tarafından fiziksel şiddete maruz kaldıysanız bu hususun da tutanaklarda yer almasını sağlayarak olası bir davada cezasının artırılmasını talep edebilirsiniz. Burada en önemli ayrım, fiziksel şiddetin üzerinizdeki etkisi basit bir tıbbi müdahale gerektirecek ölçüde hafif olması durumunda, sizin mağdur olarak şikâyette bulunmanız gerektiğidir, kanun koyucu "hafif yaralama" olarak durumunda mağdurun şikâyetçi olması gerektiğini düzenlemiştir.

Eğer, eşiniz, sevgiliniz veya 3. bir kişi tarafından fiziksel şiddete maruz kaldıysanız öncelikle en yakın karakola/jandarma komutanlığına, savcılığa ya da hastanelerin acil bölümlerine başvurmanız önem teşkil etmektedir. Başvurduğunuz yer polis karakolu ya da jandarma komutanlığıysa; yaşadıklarınızı ayrıntılı şekilde anlatmanız ve tutanağa geçmesini sağlamanız ve mutlaka hastanelerin acil bölümüne başvurarak darp raporu almanız, yaşadığınız fiziksel şiddeti kanıtlayabilmek için önemlidir.

Bir erkek stalker/koca/sevgili tarafından ölümler/her türlü biçimde tehdit ediliyorum ne yapabilirim?

Türk Ceza Kanunu m. 106'ya göre tehdit suçu "Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit etmek" şeklinde tanımlanmıştır. Bu kapsamda tehdit; tehdit edilen kişinin karar verme ve özgür hareket etme özgürlüğünü kısıtlayacak, iç huzurunu bozacak ve onu endişeye sevk edecek bir nitelikte olmalıdır.

Nitekim öldürülmekle tehdit edildiğinizde tehdit suçunun basit hali işlenmiş olur ve esasında böyle bir durumda tehdit suçu şikâyete tabi değildir. Yani soruşturulması ve kovuşturulması mağdurun şikâyetine bağlı olmayıp resen (savcılığın görevi gereği kendiliğinden) yapılmaktadır, ancak tehdit suçunun polisin veya bir savcının gözü önünde işlenmediğini ve bu fiile kapalı kapılar ardında maruz kalabileceğinizi düşünürsek, şikâyette bulunarak işlenen suçun cezalandırılmasını talep edebilirsiniz.

Böyle bir durumda, tehdit unsurlarını içeren mesaj, yazı, mektup, e-mail, görüntü, video, sesli mesaj, sosyal medya yazısı gibi verileri saklamanız yaşadığınız tehdit suçunu kanıtlayabilmek için önemlidir ve bu suç kapsamında şikâyet süresi 6 ay olarak düzenlendiğinden hızlıca en yakın polise, jandarmaya veya savcılığa şikâyette bulunmanız gerekmektedir.

Ayrıca sığınma ihtiyacınız varsa bulunduğunuz yerdeki T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)'ne (<https://www.aile.gov.tr/iletisim/bakanlik-iletisim-bilgileri/sonim/>) ve diğer kadın dayanışma merkezlerine ve örgütlerine başvurabilirsiniz.

Polise gittim, bana şiddet uygulayan eşim/erkek arkadaşım hakkında şikayette bulundum, ancak polis beni evime geri gönderdi. Bu konuda ne yapabilirim? Nerede kalabilirim?

Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu uyarınca polis, bir suça ilişkin olarak kendisine yapılan sözlü ihbar ve şikâyetleri ve görevi sırasında öğrendiği suça ilişkin bilgileri yazılı hale getirir, edinilen bilgi veya alınan ihbar veya şikâyet üzerine veya kendiliğinden bir suçla karşılaşan polis, olay yerinde kişilerin ve toplumun sağlığına, vücut bütünlüğüne veya malvarlığına zarar gelmemesi ve suçun delillerinin kaybolmaması ya da bozulmaması için derhal gerekli tedbirleri alır. Bir suç işlendiği veya işlenmekte olduğu bilgisini edinen polis, olay yerinin korunması, delillerin tespiti, kaybolmaması ya da bozulmaması için acele tedbirleri aldıktan sonra el koyduğu olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri derhal Cumhuriyet savcısına bildirir ve Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda işin aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerini yapar.

Dolayısıyla siz fiziksel şiddet sebebiyle şikâyette bulunduğunuzda polisin "suça ilişkin bilgileri yazılı hale getirmesi" zorunludur. Kolluk kuvvetleri bu vakaları kayıt altına alma konusunda "karı-koca arasına girilmez" anlayışıyla isteksiz olabilmekte, partnerleri sözlü olarak barıştırma çabasına girişmektedir. Ayrıca suç istatistiklerinin düşük olması amacıyla da kayıt altına almama eğilimi gösterebilmektedirler.

Ancak burada uzlaşmak istemediğinizi ve ısrarla şikayetçi olduğunuzu belirtmeniz, hastanelerin acil bölümlerine başvurarak darp raporunuzu derhal almanız ve gerekirse doğrudan Savcılığa giderek şikâyette bulunacağınızı belirtmeniz önemlidir.

Türk Ceza Kanunu'nun 279. ve 280. maddelerinde "Kamu Görevlisinin Suçu Bildirmemesi" ve "Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi" suçları düzenlenmiştir ve kolluk görevlisinin kamu görevlisi olarak Türk Ceza Kanunu'nun 279. maddesinde düzenlenen "suçu bildirmeme" fiilini işlememesi gerekir, "aranızda uzlaşın, barışın, işlem yapmaya gerek yok" yaklaşımının kanunda bir karşılığı vardır ve bu detayın unutulmaması gerekir.

Ayrıca, şikayetinizle ilgili işlem yapmayan ve şikayetinizi dikkate almayan kolluk görevlisiyle ilgili şikâyet ya da ihbarlarınızı, dilekçeyle valilik ve kaymakamlıklara ya da Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezinin (CİMER) "cimer.gov.tr" ve Kolluk Gözetim Komisyonu'na iletebilirsiniz.

Eğer sığınma ihtiyacınız varsa bulunduğunuz yerdeki T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)'ne (<https://www.aile.gov.tr/iletisim/bakanlik-iletisim-bilgileri/sonim/>) ve diğer kadın dayanışma merkezlerine ve örgütlerine başvurabilirsiniz.

Aile/ilişki içi şiddet gören kadınlar için bir şikâyet hattı var mı? Bana nasıl yardımcı olabilirler? Şikâyet ettiğimde ifşa edilir miyim? Şikayetimi anonim yapabilir miyim? Şikâyet ettiğim kişiye bildirilir mi/şikâyet ettiğim kişinin haberi olur mu?

Domestik (aile/ilişki içi) şiddet gören kadınlar için T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) (<https://www.aile.gov.tr/iletisim/bakanlik-iletisim-bilgileri/sonim/>) ve diğer kadın dayanışma merkezlerine ve örgütlerine başvurma imkânı bulunmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı kadın konukevlerinin adres ve iletişim bilgileri gizlilik ilkesi nedeniyle açık değildir. ALO 183 Hattını ve aşağıda listesi verilmiş Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerini arayarak gerekli bilgilere ulaşabilirsiniz.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (RG. 20.03.2012/28239) uyarınca şiddet mağduru olarak ŞÖNİM tarafından yapılacak bilgilendirilme sonrasında tedbir talebinde bulunabileceğinizi unutmayın, tedbir kararı en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek hâkim, mülki amir veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluktan talep edilmektedir. Ayrıca, tedbir kararını talep ederken, kendinizin ve diğer aile bireylerinin (çocuk, kardeş vs.) kimlik bilgilerinin veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adreslerinin gizli tutulmasına karar verilmesini de talep edebilirsiniz. Eğer gizlilik kararı verilirse sizin ve beraberinizdeki çocuklarla ilgili kayıtların gizlenmesi için Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye Bankalar Birliği ve kolluk birimleri ile ihtiyaç duyulacak diğer birimlere karar bildirilecektir ve yapılan yazışmalarda isim yerine kodlama kullanılacak ve kayıtlar sadece elektronik ortamda tutulacaktır, kimlik bilgileriniz ve adresiniz resmî kayıtlarda gizli tutulacağından size yapılacak tebligatlarda ŞÖNİM'e ait adres bilgileri kullanılacaktır. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanır.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 170. maddesi uyarınca siz şikayette bulunduktan sonra; soruşturma evresi sonunda toplanan deliller, suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturuyorsa; Cumhuriyet savcısı, bir iddianame düzenler ve bu iddianamede Şüphelinin kimliği, mağdur veya suçtan zarar görenin kimliği, açıklanmasında sakınca bulunmaması halinde ihbarda bulunan kişinin kimliği, Şikâyette bulunan kişinin kimliği yer alır, yani bir suç hakkında anonim olarak şikayette bulunmanız mümkün değildir, ihbarda bulunmanız halinde ise; eğer açıklanmasında sakınca var kimliğiniz açıklanmayacaktır, ancak her hâlükârda suçtan zarar gören veya mağdur sizseniz bu durumda iddianamede isminiz geçecektir.

Sokakta tanımadığım bir erkek ile evde birlikte yaşadığım erkekten şiddet görmek arasında kanunlar bakımından bir fark var mı? Evlilik için şiddetin cezası daha mı yüksek? Yaptırımları nelerdir?

Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesinde yaralama suçunun eşe ve eski eşe karşı işlenmesi halinde cezanın artırılacağı somut bir şekilde düzenlenmiştir, ancak sevgiliye karşı işlenmesi durumunda cezanın artırılacağına ilişkin somut bir düzenleme henüz kanunda yer almamaktadır.

Esasında Türk Ceza Kanunu'nun birçok maddesinde "suçun eşe karşı işlenmesi" ağırlaştırıcı sebep sayılmıştır, örneğin, Türk Ceza Kanunu madde 82/d'ye göre, kasten öldürme suçunun eşe karşı işlenmesi nitelikli hal (ağırlaştırıcı sebep) sayılmıştır, Anayasa'nın 17. maddesinde de yasaklanan eziyet, bir kimsenin hem maddi vücut bütünlüğünün hem de manevi ruh sağlığının bozulması anlamına gelmekte olup Türk Ceza Kanunu madde 96/2-b'de eziyet suçunun eşe karşı işlenmesi ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlenmiştir.

Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma aslında psikolojik şiddet türü olmakla birlikte, kişinin bu fiili işlemek için veya fiili işlediği sırada cebir kullanması halinde fiziksel şiddet kapsamına da girmektedir. Türk Ceza Kanunu madde 109/2'de bu durum, ayrıca düzenlenmiş olup, Türk Ceza Kanunu madde 109/3e kapsamında bu suçun eşe karşı işlenmesi nitelikli hal sayılmıştır.

Bunlara ek olarak Türk Ceza Kanunu'nun 232/1'de maddesinde ise kişinin aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunması suç olarak düzenlenmiştir. Aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimse, 2 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (TCK madde 232/1). Aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunma suçu; yaralama, tehdit, sövme gibi Türk Ceza Kanunu'nun başka maddelerinde açıkça suç olarak tanımlanmış eylemler dışında kalan, çıplak gezdirme, aç bırakma, sürekli alay etme, korkutma gibi merhamet ve şefkatle bağdaşmayan eylemleri de kapsar.

Örnek vermemiz gerekirse, kişinin resmi nikahlı eşi ile aralarındaki anlaşmazlık nedeniyle eşinin evde olmadığı sırada kapı kilidini değiştirmesi ve eve girmesini engellemesi, bir babanın 8 yaşındaki çocuğu evden kovması, makasla kız kardeşinin saçını kesmek, yeni doğum yapan eşini dışarı atmak da kötü muamele suçu teşkil eder.

Eşim uzaklaştırma cezasını ihlal ettiği için hapse girdi, hapisten dönünce beni öldürmekle tehdit ediyor. Korunmasızım. Ne yapabilirim?

Hapisten çıkan eşiniz sizi ölümlle tehdit ediyorsa, böyle bir durumda uzaklaştırma kararı alabilirsiniz, uzaklaştırma kararı karakol, ŞÖNİM (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi), Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Aile Mahkemesine başvurularak talep edilebilir. Uzaklaştırma talebi başvurusu dilekçe ile yapılır.

Bu dilekçede, davacı (sizin), (uzaklaştırma kararı talep ettiğiniz kişi) davalı, adres ve konu bilgileri yer almalıdır. Dilekçede dava edilen tarafın ne tür bir şiddet uyguladığı açıklanmalıdır. Şiddetin ne kadar zamandır devam ettiğini ve şiddet ya da ısrar durumunu açık bir şekilde dilekçede belirtmeniz gerekmektedir.

Eğer herhangi bir şiddete maruz kaldıysanız, hemen sağlık raporu almanız da ileride ispat olarak kullanmanız kapsamında fayda sağlayacaktır. Keza sağlık raporu, uzaklaştırma kararında korunma ihtiyacının ne kadar ciddi olduğunu ortaya koymakta etkilidir. Alınacak tedbirler uygulanan baskı ve şiddetin niteliğine göre değişecektir, Kanun gereği alınabilecek önleyici bazı tedbirler ise şöyledir:

- Mağdura yönelik hakaret, şiddet tehdidi, aşağılama ve küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunulmasının önlenmesi
- Birlikte yaşanan haneden derhal uzaklaştırılması
- Şiddet ve baskı uygulayan kişinin mağdurun evine ve işyerine yaklaştırılmaması
- Korunan kişinin çocuklarına yaklaştırılmaması
- Silah taşıyorsa silahına el konulması
- Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla rahatsız etmemesi

Uzaklaştırma tedbiri hangi durumlarda uygulanır/nasıl uygulanır? Ne kadar sürer? Uzaklaştırmanın bir süresi var mı?

Süresiz olabilir mi? Uzaklaştırma süresi bittikten sonra kendimi nasıl koruyabilirim?

Uzaklaştırma tedbirini ihlal ederse, ne yapabilirim?

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Hakkındaki Kanun'da düzenlenmiş olan "uzaklaştırma koruma tedbiri", son derece önemlidir. Uzaklaştırma talep edildikten sonra 1 ile 4 gün arasında uzaklaştırma kararı çıkar. Önleyici ve koruyucu tedbir kararları 6 aya kadar verilebilir.

Şiddet mağduru olarak yetkililerden uzaklaştırma talebinde bulunmanız karar verilmesi için yeterli olacaktır. Delil, tanık, belge ye gerek olmadan ücretsiz olarak herkes uzaklaştırma kararı talebinde bulunabilir. Şiddet mağduru iseniz kesinlikle ilk seferde talepte bulunmanız önem arz eder. Aksi takdirde size şiddet uygulayan kişi daha kötü sonuçlara sebebiyet verebilir. Ayrıca şiddet sadece fiziksel değildir. Psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, duygusal şiddet gibi şiddet türleri olduğu unutulmamalıdır.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Hakkındaki Kanun çerçevesinde alınabilecek önleyici ve koruyucu tedbir kararları, ancak mülki amir veya hâkim tarafından verilebilecektir.

- Koruyucu tedbir kararları kanun gereği hâkim veya mülki amir (o yerin kaymakam veya valisi) tarafından verilebilir.
- Önleyici tedbir kararları ise ancak hâkim tarafından verilebilir.

Evden uzaklaştırma kararı da önleyici bir tedbir kararı olduğu için ancak hâkim tarafından verilebilecektir. Bu kararı verecek kişi, aile içi şiddet durumunda başvurulması gereken mercii Aile Mahkemesi hakimidir.

Aile mahkemesi hakiminin vereceği koruma kararının alınmasında yüksek derecede acillik durumu söz konusuysa ve gecikmesinde sakınca varsa bu kararı kolluk amiri de alabilir. Ancak bu durum, kararın alınmasını takip eden ilk iş günü yetkili mercie bildirilmek zorundadır.

Unutmayın ki, önleyici ve koruyucu tedbirler; çok ciddi durumlar söz konusu olmadığı sürece, ilk aşamada kişinin bu tedbire uyacağı güveniyle alınır, herhangi bir infaz hükmü bulunmaz. Ancak bu tedbirlerin ihlal edilmesi durumundaysa, kişi aşamalı bir şekilde tazyik hapsine çarptırılır ve bu şekilde, tedbire zorla uyması sağlanmaya çalışılır. Tazyik hapsi kararı hâkim tarafından alınır ve savcılık kanalıyla icra edilir.

Uzaklaştırma kararının ihlal edilmesi durumunda, Aile Mahkemesi hâkimi herhangi bir ceza yargılaması yapmaksızın kişiye 3 ile 10 gün arasında bir zorlama hapsi verecektir. Kişinin halihazırda bir suçtan soruşturma veya kovuşturma geçiriyor olması, bu zorlama hapsinin infazına engel bir durum değildir.

Uzaklaştırma kararının ikinci kez, üçüncü kez veya daha fazla kez ihlal edilmesi durumunda her bir ihlalde verilecek tazyik hapsi süresi; 15 ile 30 gün arasında olacaktır. Ancak verilecek zorlama hapsi süreleri, toplamda 6 ayı geçemez.

29

Eğer hamile kalırsam; doğum iznine ayrılana kadar işverenim beni bu sebeple işten çıkarabilir mi? Çıkarılırsam ne yapabilirim?

Hayır, hamilelik sebebiyle iş sözleşmesinin feshi mümkün değildir. Hamilelik sebebiyle iş sözleşmesi feshedilen bir işçinin kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, işe iade hakkı ve işçilere eşit davranma ilkesine aykırılık sebebiyle tazminat talep etme hakları olacaktır.

Hamileliğinizin son 8 haftası ve doğum ile birlikte ilk 8 haftasında analık izni olarak da bilinen doğum iznini kullanabilirsiniz. Toplamda 16 hafta olan bu izin şayet çocukların ikiz veya daha fazla olmaları halinde doğum öncesi izin süresine 2 haftalık ek süre eklenir. Doğum öncesindeki veya sonrasındaki izin sürelerinin doktor raporu ile uzatılmasını sağlamak da mümkündür.

30

Doğum izninden döndükten sonra işverenim beni bu sebeple işten çıkarabilir mi?

Hayır. Böyle bir durumda, doğum iznini kullanan işçinin, iş sözleşmesi ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırı olmayan bir sebepten dolayı feshedilmiş olur ve işçinin bir yıl ve daha uzun bir çalışma süresi var ise, kıdem tazminatına da hak kazanır.

Doğum izni kullanırken/ izin sonunda iş sözleşmesi feshedilen işçinin çalışma süresine göre iki ile sekiz haftalık ücreti tutarında ihbar tazminatı alma hakkı vardır.

Haksız sebeple iş sözleşmesi feshedilen işçinin, işe iade davası açma hakkı vardır.

31

Çocuğumdan dolayı işten çıkarılabilir miyim? Çıkarılırsam ne yapabilirim?

Hayır. İşçinin, iş sözleşmesi ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırı olmayan bir sebepten dolayı feshedilmiş olursa ve işçinin bir yıl ve daha uzun bir çalışma süresi var ise, kıdem tazminatına hak kazanır.

İş sözleşmesi feshedilen işçiye, çalışma süresine göre iki ile sekiz haftalık ücreti tutarında ihbar tazminatı ödenmesi gereklidir. Ayrıca, haksız sebeple iş sözleşmesi feshedilen işçinin, işe iade davası açma hakkı vardır.

4857 sayılı iş yasasına göre, işveren, biyolojik veya işin niteliğine ilişkin sebepler zorunlu kılmadıkça bir işçiye, iş sözleşmesinin feshedilmesinde, cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı bir işlem uygulayamaz. İşveren, kadın işçinin doğum yapmasından veya gebe kalmasından dolayı iş sözleşmesini feshederse kadın işçi, dört aya kadar ücreti tutarında bir tazminat talep edebilir. Burada bahsedilen eşit davranma tazminatı, ihbar ve kıdem tazminatından ayrı bir tazminattır.

32

Çocuğumu düşürdüm, sigortam bu durumu karşılıyor mu? İş yerinde izin kullanma hakkım var mı? (Doğum teminatı)

Genel sağlık sigortası kapsamında anneye böyle bir hak tanınmamıştır. Ancak, bu teminatın, sağlık sigortaları olan Özel Sağlık Sigortası (ÖSS) veya Tamamlayıcı Sağlık Sigortası (TSS) poliçelerine ek teminat olarak alınabildiğini unutmayın. Yani doğum teminatına sahip olabilmeniz için öncelikle TSS veya ÖSS yaptırmanız ya da bu sigortalardan birine sahipseniz doğum teminatını poliçenize ekletmeniz gerekiyor. Gebeliğinizin düşük ile sonlanması durumunda ayrıca bir izin hakkı ise İş Kanunu'nda yer almamaktadır.

33

Emzirdiğim ocuğum var, işyerinden erken saatte çıkma veya süt izni hakkım var mı?

Doğum yaptıysanız ve emzirdiğiniz çocuğunuz varsa, çocuğunuz 1 yaşına gelinceye kadar günlük bir buçuk saat süt izni hakkınız bulunmaktadır. Bu izin yasal doğum izniniz bittikten sonra başlar ve çocuğunuz 1 yaşını doldurduğunda sona erer.

Bu izni ne zaman ve hangi aralıklarla kullanacağınıza siz karar verebilirsiniz. Bu nedenle dilerseviz bu hakkınızı işten erken çıkararak kullanabilirsiniz.

İşvereniniz süt izninizi kullanmanızı engelleyemez.

34

Süt iznini haftalık topluca kullanabilir miyim?

Süt izninin amacı, bebeğin günlük anne sütü ihtiyaını karşılamasını sağlamaktır. İznin günlük 1,5 saat olarak verilmesi de bu nedendir. Süt iznini düzenleyen kanunda iznin toplu kullandırılmayacağına dair bir ibare bulunmamasına karşılık kullandırılabilceğine dair de herhangi bir ifade bulunmamaktadır. Fakat emzirme izninin verilme amacı işçinin değil bebeğin haklarını korumak olduğundan iznin yasada belirtildiği şekilde günde 1,5 saat şeklilde verilmesi çok daha doğru bir uygulama olacak ve işveren süt izninin bu şekilde kullanılmasını talep edebilecektir.

35

Çalıştığım iş yerinde emzirme odası veya bakım yurdu yok. İşverenimin bu konuda yükümlülüğü var mı? Bununla ilgili haklarım nelerdir?

Yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, 150'den çok kadın çalışanı olan işyerlerinde çocukların bakımı ve emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine yakın bir yurdun kurulması zorunludur. Yurt, işyerine 250 metreden daha uzaksa işveren taşıt sağlamakla yükümlüdür. Kurulan bu yurtlara 0-6 yaş aralığındaki çocukların bırakılabilir.

İşyerinde 100-150 kadın çalışan bulunması durumunda ise işveren emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine en çok 250 metre uzaklıkta bir emzirme odası kurmak zorundadır.

36

Kürtaj olmak istiyorum. İş yerimi bilgilendirmeli miyim? İzin hakkım var mı?

Her kadın çocuk sahibi olup olmamaya ya da ne zaman kaç çocuk doğuracağına karar verme hakkına sahiptir. Kürtaj olmak istediğinizi iş yerinize bildirme/haber verme zorunluluğunuz bulunmamaktadır. Kürtaj bir sağlık hakkıdır ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 6/3 Maddesi uyarınca kürtaj da dahil olmak üzere, siz istemedikçe, medikal geçmişiniz kimseyle paylaşılamaz.

İş Kanunu'nda kürtaj işleminden kaynaklı özel bir izin hakkı düzenlenmemiştir.

İşveren/işveren vekilinin işçinin veya ailesinin şeref ve namusuna dokunacak sözler söylemesi, hakaret etmesi, işçiye karşı cinsel tacizde bulunulması halinde işçinin iş sözleşmesini derhal feshetme hakkı doğar. Aynı zamanda iş yeri çevresinde sözlü/fiziksel tacize uğranılması durumunda iş sözleşmesinin fesih hakkı mevcuttur. Tabi ki işçinin yaşadığı olayla ilgili olarak savcılık nezdinde şikayetçi olma hakkı da vardır.

İşçi hakarete uğradığı, kötü sözleri işittiği veya tacize uğradığı andan itibaren 6 gün içerisinde bu sebebe dayanarak fesih hakkını kullanabilir. İşçinin namusuna, haysiyetine karşı sözler gıyabında veya mesajla, mail yolu ile söylenmiş olabilir. Bu halde de işçi bu sebebe dayanarak iş sözleşmesini feshetmek istiyorsa olayı öğrendiği tarihten itibaren 6 iş günü içerisinde iş sözleşmesini bu feshetmesi gerekecektir.

İş yerinde aynı işi yaptığım erkek meslektaşımın daha düşük ücret aldığı ne yapabilirim?

Böyle bir durumda iş sözleşmenizi fesih hakkınız bulunmaktadır.

Nitekim, işverenin, iş ilişkisinde veya sona ermesinde ayrımcılık yaptığı hallerde, çalışan 4 aylık temel ücreti tutarındaki bir tazminatı ve yoksun bırakıldığı hakları işverenden talep edebilir. 4 aylık temel ücret azami bir sınırdır. Ayrımcılık tazminatının tutarı; çalışanın konumu, ayrımcılığın niteliği ve ağırlığı gibi somut olayın özellikleri dikkate alınarak mahkeme tarafından değerlendirilecektir. Ayrımcılık tazminatı, eşit davranma borcuna aykırı davranan işverene karşı bir hukuki yaptırımdır. Çalışanın ayrımcı davranışa maruz kalması ayrımcılık tazminatına hak kazanması için yeterlidir, ayrıca ayrımcılık sebebi ile zarara uğramış olmasına gerek yoktur.

İş yerindeki ayrımcılık sebebi ile işten çıkarılan çalışan, iş güvencesi şartlarına sahip ise işe iadesini talep edebilecektir. İş güvencesine tabi çalışan, başka dayanakların yanında veya yalnızca eşitlik ilkesine uyulmadığı sebepleri ile işe iadesini talep edebilir. İşe iade talep eden çalışan, talebinin mahkeme tarafından kabul edilmesi halinde, işsiz kaldığı süre için boşta geçen süre ücreti olarak 4 maaşa hak kazanacaktır. Eğer işveren, işe iade kararına rağmen çalışana aynı koşullarda işine devam ettirmese, bu çalışana işe başlatmama tazminatı olarak 4 ile 8 maaş arasında ödeme yapmak zorunda kalacaktır. Ayrıca, işveren çalışana haksız yere işten çıkardığı için, boşta geçen süreye ilişkin kıdem haklarını da çalışana ödemek zorundadır.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nda ayrımcılık yapan kişilere karşı idari para cezası yaptırımını öngörülmüştür. Ayrımcılığa maruz kalan çalışanın, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'na başvurması halinde, ayrımcılık uygulayan işverene 1.963,00 Türk lirasından 29.500,00 Türk lirasına kadar (2021 yılı için) idari para cezası uygulanabilecektir. Ayrımcılığa uğrayan kişinin öncelikle ayrımcılık bu ayrımcılığın giderilmesi için başvurması gerekir. Taleplerinin reddedilmesi veya 30 gün içinde cevap verilmemesi halinde Kuruma başvurulabilir.

Türk Ceza Kanunu'nun 122. maddesine göre; "Dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle; bir kişinin işe alınmasını, engelleyen kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Bu madde ile ayrımcılık ve eşit davranmama bir cezaya bağlanmış ve böylece ilgili kişiler için caydırıcı olması amaçlanmıştır.

Ayrımcılığa uğrayan kişinin polise veya savcılığa yapacağı başvuru neticesinde açılacak soruşturmada, ayrımcılık yapıp yapılmadığına ilişkin inceleme yapılacaktır. Bu aşamada kişinin mevcut yazılı delilleri ile tanıklarının savcılığa bildirmesi önem arz etmektedir.

39

Çoğunlukla erkeklerin istihdam edildiği meslek gruplarına kadınların dahil edilmemesi durumunda veya dahil olmak istememeleri durumunun yasal dayanağı mevcut mu?

İş Kanunu uyarınca işveren, açık kanun hükümleri, biyolojik veya işin niteliğine ilişkin sebepler zorunlu kılmadıkça, bir çalışana, iş sözleşmesinin yapılmasında, şartlarının oluşturulmasında, uygulanmasında ve sona ermesinde, cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapamaz.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu uyarınca işveren veya işveren tarafından yetkilendirilmiş kişi; işverenin çalışanı veya bu amaçla başvuran kişi veya iş ile ilgili olarak bilgi edinmek isteyen kişi aleyhine, bilgilenme, başvuru, seçim kriterleri, işe alım şartları ile çalışma ve çalışmanın sona ermesi süreçleri dâhil olmak üzere, işle ilgili süreçlerin hiçbirinde ayrımcılık yapamaz. İşveren veya işveren tarafından yetkilendirilmiş kişi, istihdam başvurusunu gebelik, annelik ve çocuk bakımı gerekçeleriyle reddedemez.

40

Regl dönemim çok yoğun ve sıkıntılı geçiyor, bu dönemde izin hakkım var mı?

Türkiye'de regl izni ilk olarak 2004 yılında yalnızca "ağır ve tehlikeli işler" kapsamına giren işlerde çalışan kadınlara izin hakkı tanınmıştır. İzin süresi ise 5 gün olarak belirlenmiştir. Bunun dışında başkaca bir regl izni düzenlemesi bulunmamaktadır. Ancak ülkemizde böyle bir düzenleme olmasa da bazı kurumlar ve kuruluşlar kadın çalışanlarına regli izni tanıyabiliyor.

41

Evlendikten sonra kıdem tazminatı alarak işten ayrılabilir miyim?

Kadın işçi evlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde evlilik sebebiyle kıdem tazminatını alarak işten ayrılabilir. Kadın işçinin, bir yıllık fesih hakkı evlilik tarihinden itibaren başlar. Dolayısıyla, bu hakkınızı yasal evlilik akdinin yapılmasından itibaren bir yıl içerisinde kullanmanız gerekmektedir. İşten ayrıldıktan bir süre sonra yeni bir işte çalışmaya başlamanız hakkın kötüye kullanılması niteliğinde değildir, dolayısıyla başka bir iş yerinde çalışmaya başlayabilirsiniz.

Evlilik nedeni ile iş sözleşmesinin feshi hakkı kadın işçiye aittir. Erkek işçinin evlilik nedeni ile iş sözleşmesinin fesih hakkı yoktur. Fesih için yazılı bildirim yapmanıza gerek yoktur. Ama dilekçe vererek işten ayrılacak iseniz evlilik nedeni ile olduğunu mutlaka dilekçenizde belirtmelisiniz. İşten ayrılma isteminiz işverence alınmıyor ise işverene fesih bildirimini ihtar ile veya mail yolu ile de iletmeniz mümkündür.

42

Evlilik izni / Balayı izni kaç gün?

İşe giriş yaparken, iş sözleşmesinde belirtilmediyse özel sektörler için de evlilik izni hakkı vardır. Aksi belirtilmediyse, evlilik izni kaç gün sorusu İş Kanunu'na bakılarak yanıtlanabilir. Bu durumda evlilik izni 3 gün olarak belirlenmiş olacaktır. 3 günlük evlilik izni, kanun tarafından verilen bir haktır ve bu asgari bir süredir. Yani işçi ile işveren arasında anlaşarak ya da iş sözleşmesine ilave edilerek daha fazla evlilik izni de kullanabilir.

43

Kreş / Anaokulu çocuk bakımı için iş yerimden maddi destek alabilir miyim?

Evet, çocuk bakımı için iş yerinizden destek alabilirsiniz. Fakat iş kanununda bu husus düzenlenmemiştir. Çalışan annelere kreş desteği işveren tarafından verildiğinde işverene vergi indirimi yapılmaktadır, bu nedenle bazı işverenler bu yardımı yapmayı tercih etmektedirler.

44

Çocuğumdan dolayı evden çalışmak istiyorum, iş kanuna dayalı sözleşmesel bir hakkım var mı?

Hayır, maalesef bu hususta iş kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır.

Kreş / Anaokulu, çocuk bakımı için çalışan annelere devlet tarafından tanınan imkanlar mevcut mu?

Devlet tarafından Kurumsal Çocuk Bakım projesi kapsamında verilen kreş desteğinden:

- Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı kreşe, anaokuluna ve gündüz bakım evlerine çocuklarını gönderen ve sigortalı olarak çalışan ebeveynler yararlanabilir.
- Projeden çalışma hayatına devam eden veya daha önce çalıştığı işe geri dönmek isteyen anneler yararlanabilir.
- Projeden 0-60 aylık çocuklarını Bakanlığın ya da Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kreşe, anaokuluna veya gündüz bakımevine gönderen ve sigortalı işçi statüsünde çalışan anneler yararlanabilir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yapılan çalışmalar kapsamında çalışan annelere devlet destekli kreş yardımından yararlanabilmek için bazı şartların sağlanması gerekmektedir. Bu şartları taşıyan annelere kreş desteği sağlayan Bakanlık çalışan annelerin ve anne adaylarının istihdamlarını devam ettirmeleri açısından yeniden yapılan düzenlemeler ile devlet destekli kreş yardımları yapılmaktadır.

Çalışan ebeveynlere verilen bu yardım için öncelikle başvuruda bulunması ve belirlenen şartları yerine getirmesi gerekmektedir.

Kreş desteğinden faydalanacak olan annelerin belirli şartları sağlaması ve proje kapsamında pilot il olarak belirtilen illerde bulunarak başvurularını yapması gerekmektedir. Ayrıca, bu yardım SGK tarafından pilot illerde verilmektedir.

Destekten yararlanmak isteyen annelerin aşağıda belirtilen illerde ikamet etmesi gerekmektedir:

- Ankara
- Elâzığ
- Antalya
- İzmir
- İstanbul
- Malatya
- Bursa

Bir anne olarak kendi işimi kurmak istiyorum. Kadın girişimciler için devlet desteği var mı?

Evet, çok sayıda kamu kurumu ve sivil toplum örgütleri tarafından kadın girişimcilere önemli kredi ile hibe destekleri sunuluyor. Bazı kurum ve kuruluşlara ilişkin destek programları ana hatlarıyla aşağıdaki gibidir: (Güncel ve detaylı bilgiye ilgili kurumların web sitelerinden ulaşabilirsiniz.)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı :Uzun yıllardır devletten kadın girişimcilere destek sunan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, bu desteğin yüz güldüren girişimlere dönüştüğünü açıklamaya devam ediyor. Kadınlar kredi desteğinden faydalanmak için kendi projeleri ile bakanlığa başvurabilir.

KOSGEB: Elbette kadın girişimcilere destek veren kuruluşlar dendiğinde ilk akla gelenlerden biri de KOSGEB oluyor. Kadın girişimcilere %80 oranında destek sağlayan kuruluşun 2020 yılı için belirlediği hibe desteği tutarının 60 bin TL olduğu açıklandı. Pek çok farklı faaliyet alanında projesini hayata geçirmek isteyen kadın girişimcilere destek şartları arasında öncelikle KOSGEB kursuna katılmak ve kursu başarı ile bitirmek var. En temel girişimcilik becerilerini öğrenen kadınlar kurs sonrasında iş hayatına ilk adımlarını KOSGEB desteği eşliğinde atabiliyor.

KAGİDER :Türkiye Kadın Girişimciler Derneği de genç kadın girişimcilere destek sunan kuruluşlar listesinde mevcut. Kadının güçlenmesini hedefleyen kuruluş, pek çok farklı alanda faaliyetleri kapsayan projeleri değerlendiriyor ve kadınların özellikle teknoloji, tarım, ticaret alanlarında daha aktif olmasını amaçlıyor. Kadınlara sadece mali destek değil, projelerini sergileme ve tanıtma imkânı da sunuyor.

KGF: Kredi Garanti Fonu kadın girişimcilere destek kredisi veren bankalar noktasında araştırma yapanların karşılaştığı ilk kuruluşlardan biri oluyor. KGF, TOBB, TESK, KOSGEB, kamu bankaları ve özel sermayeli bankalar ile iş birliği içerisinde olduğundan kadınların girişimcilik örneği sergilemesi için ihtiyaç duydukları kredi desteğini bankalardan almasını sağlayabiliyor. Kredi Garanti Fonu tarafından sağlanan kredilerin geri ödemesinin ilk 2 yıl yapılmıyor olması çok büyük bir önem taşıyor. Aynı zamanda kadın girişimcilere kullanılan kredilerin 5 yıl vade ile geri ödemesinin yapılması imkânı da tanınabiliyor. Üstelik bu kredi desteğinin 130 bin TL'ye kadar ulaşabildiğini de belirtelim. Faydalanılabilecek olan kredi tutarı, risk grubuna göre belirleniyor.

Bir kadın olarak ailedeki diğer erkek bireyler ile birlikte mirastan eşit pay alma hakkım var mı?

Elbette var, cinsiyetinizin size intikal edecek mirasçılık sıfatınız ile buna bağlı olarak doğacak hak ve borçlarınız açısından bir etkisi bulunmamaktadır.

Mirasçılık, kişilerin cinsiyeti veya bireysel özellikleri ile ilgili bir konu değildir. Mirasçılık, kişilerin vefat eden kişi (miras bırakan) ile olan ilişkilerine bağlı olarak kurulan bir hak ve borçtur. Mirasçı olmanız için, eş, çocuk, kardeş ve kanunla belirlenen diğer sıfatlara istinaden vefat eden kişi ile olan bağınız incelenir ve bunun sonucunda mirasçılık durumunuz belirlenir.

Örneğin; kadının babasının (üst soy) vefatı durumunda kadın, erkek kardeşleriyle eşit oranda mirastan pay alabilecek midir?

Miras payı kişiler bakımından mirasçı sıfatınızı kanunda belirlenen koşullara göre sakatlığa uğratacak bir durum oluşmadığı sürece, kimlerin hangi oranda mirasçı olduğu Türk Medeni Kanunu'nun 495 ve devamı maddelerinde düzenlenir. Kanunun 495. maddesi çocukların eşit oranda mirasçı olduğunu belirtir, dolayısıyla anne ve/veya babanızın vefatı halinde erkek veya kadın olması fark etmeksizin kardeşleriniz ile eşit oranda mirasçı olursunuz; kardeşiniz yok ise tek çocuk olarak mirasçı olursunuz.

Anne veya babanızdan birinin sağ olduğu ve diğerinin vefatı halinde ise Kanun'un 499. maddesi ise mirasçılık oranlarını aşağıdaki düzenler:

- Sağ kalan eş, bu durumda anneniz veya babanız (kim sağ ise) mirasın %25'lik kısmına hak kazanır, çocukları ise geri kalan kısmı eşit olarak paylaşır,
- Çocuklar (altsoy) yok ise öncelikle vefat eden eşin anne ve babası ile birlikte bir mirasçılık durumu ortaya çıkar ve durumda sağ kalan eş mirasın %50'sine hak kazanır,
- Vefat eden eşin anne ve babası bulunmuyor ve büyükanne/büyükbabası sağ ise, bu kişilerle birlikte bir mirasçılık halinde sağ kalan eş mirasın %75'lik bölümüne hak kazanır.

Burada ek bir hususu da ayrıca belirtmek gerekir; vefat eden kişinin sağlığında, diğer kardeşleriniz için gerçekleştirilen belirli harcamalar kanunda belirtilen şekillerde bir denkleştirmeye konu olabilecektir, bunun sonucunda da kardeşleriniz ve sizin aranızdaki miras payları değişkenlik gösterebilir.

Miras konularında, ileriki dönemlerde herhangi bir soruna mahal vermeyecek şekilde sağlıklı ilerleyebilmek adına, hesaplamalar ve gerekli işlemler için bir avukata başvurmanızı ve profesyonel destek almanızı tavsiye ederiz.

İmam nikahlı olmama rağmen eşimin vefatı durumunda mirastan pay alabilir miyim? İmam nikahlı eşimden olan çocuklarım mirastan pay alabilir mi?

İmam nikahı, ülkemizde yaygın bir uygulama olup, herhangi bir resmiyeti bulunmamaktadır. Resmi nikahınız bulunduğu takdirde imam nikahı dikkate alınarak bir işlem miras hukuku bakımından gerçekleştirilmez. Ancak, resmi nikahınız bulunmuyor ve yalnızca imam nikahı ile bir evlilik bağınız mevcutsa; uygulamada anonim ortaklık ve mal rejimlerine ilişkin hükümler uygulanmakta olduğundan, bu şekilde bir tespit ile mirastan pay alma imkânınız mevcuttur. Yalnızca dikkat etmelisiniz ki; doğrudan miras hükümlerine göre bir pay değil, hesaplanan bir paya göre miras hakkınız olacaktır.

Çocuklar bakımından ise konu daha basittir; çocuklarınızın anne ve babası belli olduğundan veya bir analık/babalık bağı tesis edilebilir olduğundan, bu bağa istinaden yasal mirasçı olurlar ve Kanun'da belirlenen oranda pay almaya hak kazanırlar.

Eşim vefat etti, borçları/kredileri var, ödemekle yükümlü müyüm? Bu durumda mirası reddedebilir miyim?

Miras bir bütün olarak hak ve borçlar şeklinde yani bir bakıma artıları ve eksileriyle birlikte geçer. Dolayısıyla mirasçılık da miras bırakan kişinin tüm alacakları ve malvarlığını kapsayacağı gibi borçlarını da kapsayacaktır. Sonuç olarak da vefat eden kişinin borçları mirasçılara intikal edecektir.

Öte yandan bir banka ile gerçekleştirilen kredi sözleşmesi tahtında doğan borç kapsamında kredi sözleşmesinin eklerine dikkat etmek faydalı olacaktır. Bankalar, genellikle kredi sözleşmeleri yaparken hayat sigortası da satar veya alınmasını şart koşar. Kredi borcuna ilişkin olarak vefat eden kişinin adına bir hayat sigortası yapılmış ise kredi borcu sigorta şirketi tarafından kısmen veya tamamen karşılanabilecektir.

Mirası reddetmek, miras ile geçecek borçlardan kurtulmak için bir seçenektir. Yukarıda bahsetmiş olduğumuz üzere miras bir bütün olarak intikal ettiği için reddi miras konusu da mirasın tamamını ret anlamına gelmektedir. Prensip olarak mirası reddettiğinizde borçları ödemekle yükümlü olmazsınız ve miras bırakan kişinin vefatının veya sizin mirasçılığınızı öğrenmenizden itibaren üç ay içerisinde sulh mahkemesine başvurarak reddi mirası gerçekleştirebilirsiniz.

Ancak kanunda mirasın reddinin istisnaları mevcuttur;

- Süre: Üç aylık süre, önemli hallere istinaden sulh hâkimi tarafından uzatılabilir veya yeni bir süre belirlenebilir.
- Mirasçılardan birinin reddi: Mirasın reddi halinde; miras, reddedenin kendi mirasçılara geçer. (Örneğin; anne veya babanızdan kalan mirası reddettiniz, bu miras eşiniz ve çocuklarınıza geçecektir gibi.) Mirasın bu şekilde geçtiği kişiler de yine mirası reddetme imkanına sahiptir.
- Mirasçılardan tamamının reddi: Tüm mirasçılar mirası reddederse, miras sulh mahkemesi tarafından ilgili kanundaki iflas hükümlerince dağıtılacaktır.
- Mirasçının alacaklılarından kaçırmak üzere mirası reddetmesi: Sizin hak kazandığınız mirası, borcunuz olan kişilere ödeme yapmamak üzere reddetmeniz halinde; bir güvence sağlamadığınız takdirde alacaklılarınız veya iflas dairesi tarafından reddin iptali için size karşı dava açılacaktır. Bu durumda itirazlar kabul edilir ve ret iptal edilirse; hakkınıza düşen paydan borçlarınız karşılanır ve üzerine bir varlık kaldığı takdirde siz mirası reddetmişsiniz gibi diğer mirasçılara dağıtılır.
- Geri vermekle yükümlü olunan değerler: Mirasın diğer alanlarında vefat eden kişinin sağlığında gerçekleştirmiş olduğu kazandırmalara bağlı olarak vefat sonrasında miras paylaşımında da hesaplama esnasında mirasa dahil sayılan kalemler mevcuttur. (Örneğin, çocuklarınızdan birine almış olduğunuz bir ev.) Bu miktar/varlık, mirasın reddi halinde dahi vefattan önceki son beş yıl içerisinde bu şekilde bir kazanım gerçekleştiyse belirli bir oranda terekeye dahil olacaktır.

50

Eşimin vefatı sonrasında evliliğimiz dışında bir çocuğu olduğu ortaya çıktı, mirastan pay alabilir mi?

Eşinizin vefatı halinde mirasçılarının tespiti esnasında başka bir çocuğunun daha ortaya çıkması halinde kan bağı esas alınacaktır. Bu çocuk vefat eden eşin altsoyu olarak yasal mirasçısı olacaktır ve sizin çocuklarınızla eşit haklara sahip olacaktır.

51

Eşim ortak birikimimizle aldığımız ve oturduğumuz evimize kendi borçları nedeniyle ipotek koydurmak istiyor, ne yapabilirim?

Türk Medeni Kanunu, prensip olarak "Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşlerden her biri diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukukî işlemi yapabilir." maddesine göre kısıtlamaları istisnai olarak tanımlar. Medeni Kanun'un yukarıda belirtmiş olduğumuz ana prensibi itibarıyla esas olan her bir eş bakımından (gerek siz gerekse eşiniz tarafından yapılacak işlemlere ilişkin) kısıtlama değil, özgürce işlem yapabilmelidir. Her bir eş, prensip olarak üçüncü kişiler ile yapacağı işlemler açısından diğeri eşin rızası, onayı ve benzeri izin/icazeti olmaksızın hareket edebilir. Bununla beraber aşağıda açıklayacağımız düzenlemeler, ortak birikimlerle alınan ve oturduğunuz konuta ilişkin olarak eşinizin yapabileceği işlemleri kısıtlamaya olanak tanıyan başlıca imkanlarınızdır.

Ortak birikimlerle alınan konut için kanunda iki konu gündeme gelmektedir. Bunlardan biri **aile konutu hususu**, diğeri ise **edinilmiş mallara katılım rejimidir**.

Aile konutu: Aile konutu, Medeni Kanun'un 194. maddesinde düzenlenir ve malik olan eş ile malik olmayan eşin konut üzerinde işlem yapma yetkilerini düzenler. Eşin tapuda maliki olarak gözüktüğü konut üzerinde, diğere eş (malik olmayan) olarak tapuda **aile konutu şerhi** koydurabilirsiniz. Aile konutu şerhi sadece sahip olunan taşınmazlarla sınırlı olmayıp sizi kira sözleşmesinin eşiniz tarafından rızanız dışında feshini, aile konutunun satışını/devrini veya üzerinde tesis edilecek ve sizin haklarınızı sınırlandıracak ipotek gibi konulardaki eylemleri sizin de muvafakatiniz ile ancak gerçekleştirilebilir. Bu muvafakati açık rıza şeklinde vermelisiniz, kabul, sonradan onay vs. gibi şekillerde değil, işlem öncesinde yazılı olarak alınması esastır.

Aile konutu şerhi, sahip olduğunuz (eşinizin veya sizin maliki olarak gözüktüğünüz) ve aktif olarak yaşadığınız konut üzerinde tapu müdürlüklerine talepte bulunularak koyulur. Kirada oturlan konut için bu şerhi istediğiniz takdirde, siz değil de yalnızca eşiniz mevcut kira sözleşmesinin tarafı ise, konutun sahibi olan (kira sözleşmesinin karşı tarafı olan kiralayan, ev sahibi vs.) kişiye yapacağınız bildirim ile kira sözleşmesinin bir tarafı haline gelebilirsiniz ve eşiniz ile kiracı sıfatıyla birlikte sorumlu ve hak sahibi olursunuz.

Eşiniz, rızanızı almadan bu şekilde işlemler gerçekleştirdiği takdirde hâkim müdahalesi yoluyla işlemlerin önlenmesi/iptali gibi taleplerde bulunma hakkınız mevcuttur.

Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi: Edinilmiş mallara katılma rejimi aslen eşler arasındaki mal rejimi bünyesinde düzenlenen bir alt başlıktır ve mal rejiminin de ayrıca incelenmesi gerekir. Bu incelemeyi gerekli kılan husus, edinilmiş malların da mal rejimi belirlenirken koşulları belirlenebilir bir konu olmasıdır.

Mevcut Medeni Kanun ile 2002 yılı sonrasında edinilen mallara katılmayı ifade etmektedir. Kanun, edinilmiş malları "Edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir." olarak tanımlar ve bu mallar tarafların:

1. Çalışmasının karşılığı olan edimler,
2. Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler,
3. Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar,
4. Kişisel mallarının gelirleri,
5. Edinilmiş malların yerine geçen değerler olarak tanımlanmıştır.

Bu bağlamda eşlerin ortak bir şekilde sahip olduğu mallar olarak belirlenmektedir ve bu mallara ilişkin tasarruf konusu Kanun'da açıkça şu şekilde belirtilmiştir;

"Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.

Aksine anlaşma olmadıkça, eşlerden biri diğere rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz."

Yukarıda belirtilen madde uyarınca da eşiniz birlikte edindiğiniz konutunuzu sizden habersiz/izniniz/rızanız olmadan paylı mülkiyet konusu konut üzerinde bir ipotek tesisi gibi bir işlemde bulunamaz.

52

Kredi alırken, kira sözleşmesi için veya aile konutu ile herhangi bir gayrimenkul satışında eşin rızası/muvafakati gerekmekte midir?

(Mal varlığımıza ilişkin) Habersiz bir satış yapılması boşanma sebebi midir?

Yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere aile konutuna ilişkin tasarruflarda eşin açık rızasının alınması gerekmektedir.

Yine belirtmiş olduğumuz ortak malvarlığının satışı için gerekli koşulları sağlamadığı sürece işlemler gerçekleştirilmemelidir. Ancak bir şekilde gerçekleştirilmiş olduğu varsayımı ile ilerlediğimiz takdirde Kanun'da doğrudan ve açıkça tanımlanan bir boşanma sebebi değildir. Ancak bu, bu durumun bir boşanma sebebi olarak ileri sürülemeyeceği anlamına da gelmemektedir. Kanun'da evlilik birliğinin sarsılması olarak tanımlanan bir boşanma sebebi mevcuttur. Bu sebep geniş kapsamlı olarak kullanılmakta olup, sizin durumunuzda evlilik bağına ilişkin durumlar değerlendirilerek bu bağı sarsıldığı iddiası ile boşanma talebinde bulunabilirsiniz.

53

Anlaşmalı boşanma davasını ne zaman açabilirim? Evlendikten sonra hemen boşanabilir miyim?

Anlaşmalı boşanma, tarafların bir yılı aşan evliliklerinde, birlikte başvurarak evlilik bağının sarsılması sebebiyle boşanma talebinde bulunması veya bir tarafın başvurup diğer tarafın davayı kabul etmesi ile gerçekleşebilmektedir.

01.10.2008 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanan SSK veya Bağ-Kur'dan ölüm geliri veya aylığı almakta iken evlenen ve bu nedenle aylığı kesilen kız çocuklarına bir defaya özgü olmak üzere, evlenme tarihindeki gelir veya aylığının iki yıllık tutarı (yirmi dört ay) olarak ödenen ölüm yardımınıdır.

Anne veya babasından gelir veya aylık alan kız çocuklarının, evlenmeleri halinde, iki yıllık (24 aylık) maaşlarını peşin olarak verilir. Evlenen kız çocuklarının yetim maaşları kesilmektedir ancak "çeyiz parası" adı altında aslında iki yıl daha fazladan yetim aylığı ödenmiş olmaktadır. Çeyiz parasının miktarını, kızların aldığı yetim aylığı tutarı belirler.

Evlenme ödeneği alan kız çocukları boşandıkları takdirde, bu kişilere hak sahipliğinden doğan gelir ve aylığı tekrar bağlanır. Ancak bu kişiler evlenme ödeneğini aldıkları tarihten itibaren iki yıl içinde boşanırlarsa, bu iki yıllık sürede gelir ya da aylık bağlanmaz, iki yıllık süre dolduktan sonra aylığa tekrar hak kazanırlar.

SSK veya Bağkur'da vefat eden eşinden dolayı aylık almakta olan dul eşin yeniden evlenmesi halinde ise kendisine çeyiz parası tekrar ödenmez ancak dul memur eşin evlenmesi halinde 12 aylık çeyiz yardımı verilmektedir.

Anne veya babasından dolayı aldığı yetim (ölüm) aylığı evlendiği için kesilen ve bu çerçevede çeyiz parası alan kız çocuğu, eşini kaybeder ve eşinden dolayı yetim aylığı almaya hak kazanırsa, kendisine bağlanacak bu aylığı hemen alabilmektedir. Eşinden dolayı alacağı aylık için çeyiz parasının bitiş süresi beklenmemektedir.

Anne veya babasından iki kız çocuğunun ölüm aylığı alıyor olması ve bu iki kız çocuktan birisinin evlenmesi nedeniyle çeyiz parası olarak aylığının kesilmesi halinde, ölüm aylığı almaya devam edecek olan kız çocuğunun ölüm aylığı oranı artmaktadır. Ancak aylık almaya devam edecek kız çocuğunun aylık miktarı, çeyiz parası ödenen sürenin sonunda yani iki yıl sonra yükselmektedir.

Evlendiği tarihten itibaren 5 yıl içinde evlenme ödeneği başvurusunda bulunmayan, bu hakkını kaybetmektedir.

01.10.2008 tarihinden önce 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununa tabi olarak çalışan kamu görevlisi sigortalıların hak sahipleri için ise;

Evlenmeleri sebebiyle dul ve yetim aylığı kesilen eş (karı veya koca) ve kız çocuklarla anaya bir defaya mahsus olmak üzere almakta oldukları dul veya yetim aylıklarının on iki aylık tutarı evlenme ikramiyesi olarak ödenir.

Bunlardan evlenme tarihinden itibaren on iki aydan önce boşananlarla evliliğin butlanına veya feshine karar verilenlere yeniden aylık bağlanması halinde, ödenmiş bulunan evlilik ikramiyesinin on iki aydan eksik süreye ait kısmı tahsil edilinceye kadar aylıkları ödenmez.

Başvuru yeri ve hak düşürücü süre:

Kurum tarafından hazırlanan Gelir/Aylık/Ödenek Talep Belgesi ile yani yazılı şekilde başvuru yapmak gerekmektedir;

4(b) (BAĞ-KUR) kapsamındaki evlenme ödeneği için sigortalının dosyasının bulunduğu Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüklerine,

4(a) (SSK) kapsamında evlenme ödeneği işlemleri için Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Bağımsız ve Hizmet Akdiyle Çalışanlar Emeklilik Daire Başkanlığı Mithatpaşa Cad. No:7 Sıhhiye/ANKARA adresine,

5510 Sayılı Kanun'a tabi kamu görevlisi olan (4/c'li) sigortalıların hak sahipleri ile 5434 Sayılı Emekli Sandığı Kanununa tabi sigortalıların hak sahipleri ise dilekçe ile Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kamu Görevlileri Emeklilik Daire Başkanlığı Mithatpaşa Cad. No:7 Sıhhiye/ANKARA adresine başvurması gerekmektedir.

56

Düğünde takılan altınlar kime aittir? Eşim tüm altınları benden almak istiyor, buna karşı yapabileceğim bir şey var mı?

Esas olan tarafların evlilik sebebiyle veya evlilik vesilesiyle edindiği malları paylaşmasıdır. Ancak boşanma halinde taraflara takılan ve taraflardan birine özgülenmiş takılar ve benzeri hediyeler, bu hediyein verildiği kişide kalabilmektedir. Bunun değerlendirilmesinde eğer tespit edilebiliyorsa bu hediyelerin kim tarafından kime ne amaçla verildiğinin de değerlendirilmesi gerekir.

Sonuç olarak, evlilik sebebiyle çifte hediye edilen, takılan veya verilen malların eşit veya tarafların evliliğe sağladığı katkı ve masraflar oranında hesaplanarak dağıtılması esas olmakla beraber bu şu anlama gelmektedir; bir tarafın tüm malı alması gibi bir durum genellikle söz konusu olmadığı gibi tamamen eşit paylaşım olacağı şeklinde bir kaide de bulunmamaktadır. Altın konusu da bu şekilde düzenlenir. Hangi tarafın yakınlarının ne kadar altın taktığı belirlenebiliyor ise bu da hesaplamalara konu edilir ancak günün sonunda değerlendirmelerde tarafların birinin daha az veya çok hakkı bulunduğu tespit edilemiyorsa eşit olarak paylaşılması öncelikli bir uygulama olacaktır. Eşinizin tüm altınları alması gibi bir durum olağan seyirde mümkün değildir.

57

Mal rejimi (Evlilik) sözleşmesi nedir?

Daha çok evlilik sözleşmesi olarak da bilinen ve hukukta mal rejimi sözleşmesi olarak tanımlanan sözleşme ile taraflar, kanunda belirlenen sınırlar içinde istedikleri mal rejimini seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilirler. Bu sözleşme taraflarca evlilik öncesinde veya sonrasında da yapılabilir.

Mal Rejimi sözleşmesinin usulü nedir? Noterde mi yapmak gerekiyor? Şekil şartı var mı?

Mal rejimi sözleşmesi evlilik öncesi veya sonrası gerçekleştirilebilir. Evli çiftler arasında malların ne şekilde paylaşılacağı, mülkiyet kurulacağı gibi konuları tarafların karşılıklı mutabakatı ile teminat altına alan bir sözleşmedir. Mal rejimi sözleşmesi tarafların evlilik başvurusu sırasında hangi mal rejiminin seçildiği yazılı olarak bildirilebilir veya sonradan sözleşme olarak gerçekleştirilebilir. Mal rejimi (evlilik) sözleşmesinin noterde düzenleme ya da onaylama (tasdik) şeklinde yapılması geçerlilik şartıdır.

Mal rejimi sözleşmesi (yer yer evlilik sözleşmesi gibi isimlerle de kişilerce anılmakta olup) hukuken çok önemli ve geçerli bir uygulama olup, günlük hayatlarımızdaki ilişkilerimiz açısından taraflarca tartışmalı bir konudur. Bunun başlıca sebepleri güven, gurur ve genel karşılıklı olumsuz sonuçlara yol açabilecek çağrışımlara sebebiyet veren duygulardan kaynaklanabilir. Özünde mal rejimi sözleşmesi bir kötü gün önlemidir ve iyi günde taraflarca kırıci anlaşılması sanki kötü şeyler olacağına dair bir inanç gibi yorumlanarak mümkün ve olağandır. Ancak duygular aşıldığı takdirde temennimiz olan olumsuz durumlar yaşanmaması hali sağlanamaz ve ilişkiniz boşanma gibi bir yola girdiği takdirde iki taraf için de çok büyük bir yardımcı olacaktır. Bu sözleşme ile tarafların birbirinin haklarına saygı duymamaları durumu büyük oranda önlenilmekte ve boşanma durumlarında en büyük uyuşmazlıklardan biri olan malvarlığı konusu ciddi ölçüde belirlilik kazanır. Bu demek değildir ki her zaman sözleşme tamamen uygulanır, fiili durumlar sözleşmedeki paylaşımları etkileyebilir ancak sözleşme bir temel olarak tarafların katkısını, varlığını ve diğer evlilik içerisinde sağlamış oldukları maddi varlıkların tespiti bakımından çok önemli ve güvenilir bir ispat aracı haline gelecektir.

59

Kanunda düzenlenen mal rejimleri nelerdir?

Asıl olan eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması olmakla, eşler tarafından mal rejimi (evlilik) sözleşmesiyle kanunda belirlenen diğer rejimlerden mal ayrılığı ve paylaşımlı mal ayrılığı da kabul edilebilmektedir.

60

Mal rejimi sözleşmesi kapsamında mirastan feragat edilmesi mümkün müdür?

Evlilik sonrasında yapılan geçerli bir mal rejimi (evlilik) sözleşmesi ile eşlerin mirastan feragat etmesi mümkündür. Ancak evlilik öncesi yapılan mal rejimi sözleşmelerinde bu durum tartışmalıdır. Yargıtay kararları gereğince genel olarak doğmamış bir haktan feragat edilmesi kabul edilmediğinden, örneğin nişanlılık sürecinde yapılan mal rejimi sözleşmelerinde mirastan feragat edilmesi de geçerli kabul edilmeyebilecektir.

Eşimin vefatından sonra kadın olarak eşimin emekli maaşını alabilir miyim?

Eşinizin vefatının ardından kendisine bağlanan malullük, vazife malullüğü veya yaşlılık aylığı (emekli maaşı) dul kalan eş olarak size esas olarak %50'si oranında bağlanacaktır. Ancak bu maaşın bağlanması ile ilgili olarak kanunda çeşitli koşullar ve oranlar belirtilmiştir ve her birinin somut durumda incelenmesi gerekir. Burada genel bilgi kapsamında en önemli oran değişikliği; dul kalan eş olarak, aylık bağlanmış çocuğunuz bulunmuyor ise bu 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (e) bentleri hariç bu Kanun kapsamında veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmamanız veya kendi sigortalılığınız nedeniyle gelir veya aylık bağlanmamış olması halinde %75 oranında hak kazanacağınız düzenlemesidir. Belirttiğimiz gibi, somut durumun tespitinde Kanun detaylı olarak incelenmeli ve koşullar ile oranlar buna göre hesaplanmalıdır, burada size fikir sunmak üzere genel bir bilgi verilmiş olup bu oranlardan düşük veya yüksek bir meblağ alacağınız anlamına gelmemektedir.

62

Şiddetli geçimsizlik nedir? Kapsamı nedir?

İnsanlar arasında şiddetli geçimsizlik olarak bahsi geçen kavram aslında Medeni Kanun kapsamında evlilik birliğinin sarsılması olarak yer alan boşanma sebebi altındaki bir husustur. Bu bağlamda evlilik bağının sürdürülemez olduğunu belirtir ve bu bağın sona ermesinin bir sebebidir. Daha fazla detaya boşanma sebepleri ile ilgili genel bilgi aktardığımız konu başlığında ulaşabilirsiniz.

63

Hangi durumlarda boşanabilirim? Boşanmak için herhangi bir sebep gerekmekte midir?

Zina (aldatma), Hayata kast, pek kötü ve onur kırıcı davranış, suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme, terk, akıl hastalığı, evlilik birliğinin sarsılması boşanma sebepleri olarak Medeni Kanun'da yer almaktadır.

Eşinizin, sizi aldattığını öğrendiğiniz tarihten itibaren altı ay içerisinde veya her halde eşinizin sizi aldattığı tarihten itibaren beş yıl içerisinde boşanma davası açabilirsiniz. Burada dikkat edilmesi gereken husus; eşinizi affetmeniz halinde ve bunun ispatlanabildiği bir durumda dava hakkınız ortadan kalkacaktır.

Hayata kast, pek kötü ve onur kırıcı davranış ise fiziksel veya psikolojik şiddet, hakaret ve bu şekilde çeşitlendirilebilecek vücut bütünlüğü ve haysiyete ilişkin zarar verici davranışlar olarak tanımlanır. Burada da zina (aldatma) gibi, öğrendiğiniz tarihten itibaren altı ay içerisinde veya her halde bu muameleye maruz kalmış olduğunuz tarihten itibaren beş yıl içerisinde boşanma davası açabilirsiniz. Burada yine dikkat edilmesi gerekir ki affetmeniz halinde ve bunun ispatlanabildiği bir durumda dava hakkınız ortadan kalkacaktır.

Suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme Kanun'da açık bir şekilde "Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler veya haysiyetsiz bir hayat sürer ve bu sebeplerden ötürü onunla birlikte yaşamayı diğer eşten beklenemezse, bu eş her zaman boşanma davası açabilir." şeklinde düzenlenmiştir. Eşinizin belirli ölçülerde küçük düşürücü suç/ları kasten ve evliliğiniz süresince işlemesi; haysiyetsiz bir hayat yani ahlak, namus gibi değerleri barındırmayan bir yaşam tarzına sahip olması gibi haller bu gruba girer. Burada kanunen dava açmak için bir süre belirlenmemiştir, ancak unutmayın ki kötü niyetli olarak bu konuları bilmenize rağmen bilinçli olarak beklemek kanunun dürüstlük kuralına aykırı olacaktır ve bir hakkınızı açıkça kötüye kullanmak olarak değerlendirilip boşanma talebiniz reddedilmesine sebebiyet verebilecektir. Ayrıca bir evlilik birliği içerisinde bu konulara olan hakimiyetinizi eşinizi tehdit veya farklı amaçlar ile kullanmamanızı tavsiye ederiz; zira tam tersi durum oluşup sizin aleyhinize bir boşanma davası açılması durumuna da sebebiyet verebilecektir.

Terk ise iki ayrı şekilde incelenir. Öncelikle bir eşin evlilikle ilgili yükümlülüklerini yerine getirmemek üzere evi terk etmesi, ikincisi ise bir eşin diğer eşini terk etmeye zorlaması ve hatta kovması gibi düşünebilirsiniz. İlk durumda eşin evi terk etmesi ve 6 ayı aşan bir süre haklı bir nedeni olmaksızın dönmemesi üzerine noter aracılığıyla bir ihtar çekebilir veya talebini üzerine hâkimin ihtarını ile eve dönmesini talep edebilirsiniz. Dönmemesi halinde terk nedeniyle boşanma davası açma hakkınız olacaktır. Bir diğer durum ise eşinizin sizi evden kovması veya terk etmeye zorlaması ve eve gelmenizi önleyici hareketler bulunmasıdır. Bu durumda da yine terk sebebiyle boşanma davası açma hakkınız olacaktır.

Terk nedeniyle dava hakkına sahip olduğunuz durumlarda eşinizin eve dönmesini yine hâkim veya noter aracılığıyla talep edebilirsiniz. Bu talepte iki ay içerisinde ortak konutunuza dönmesi ve dönmemesi halinde oluşabilecek sonuçlara ilişkin bilgi verilir. Eşinizin adresine ulaşamadığınız, iletişim kurulamadığı hallerde bu ihtar ilan yoluyla da gerçekleştirilebilir. Bu durumda terk süresi dört ayı geçmeden ihtar talebinde bulunulamaz ve ihtarın ardından boşanma davası açmanız için iki ay beklemelisiniz.

64

Eşimin beni aldatması durumunda hangi hukuki yollara başvurabilirim? Eşimin beni aldattığını biliyorum/düşünüyorum ancak bunu nasıl kanıtlayabilirim?

Zina (aldatma) nedeniyle boşanma davası açan eş zinayı ispat etmekle yükümlüdür. Bu durumda zina eyleminde bulunulduğuna ilişkin sadece şüphe duyulması ispat açısından yeterli değildir. Bununla birlikte zinanın ispatı açısından her türlü delile başvurulabilmektedir. Zina eylemine katılan kadının hamile kalması, eşlerden birinde cinsel yolla bulaşan hastalıklardan birine rastlanması, zina eylemine ilişkin fotoğrafların sunulması, tanık dinletilmesi bu ispat yollarına örnek olarak gösterilebilir.

Benzer şekilde, cinsel bir ilişkinin bulunduğu dair yazışmalar, eşlerden birinin diğer eşin evde bulunmadığı zamanlarda ortak konuta üçüncü bir kişiyi alması ve bu kişinin yarı çıplak vaziyette gizlenirken yakalanması, yine eşlerden birinin üçüncü bir kişiyle aynı otel odasında ya da evde kalmış olması da zinanın varlığına işaret etmektedir.

65

Mahkmeden eşimi dinleme kararı aldırabilir miyim?

Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi doğrultusunda iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması Türk Ceza Muhakemesi kapsamında düzenlendiğinden zinanın ispatı amacıyla aile mahkemeleri tarafından dinleme kararı verilememektedir. Buna karşın güven kırıcı hareketleri olduğu, zina eyleminde bulunduğu iddia edilen eş hakkında mahkeme kararı doğrultusunda GSM operatöründen telefon kayıtları, aynı yönde yine mahkeme kararıyla otel kayıtları talep edilebilecektir.

66

Dedektif vasıtasıyla eşimin görüntülerini çektirebilir miyim? Fotoğraf, WhatsApp konuşmaları, video, mail gibi yollardan onun haberi olmadan erişebilir miyim/kaydedebilir miyim?

Bu durumda önem teşkil eden husus mahkemeye sunulacak delillerin hukuka aykırı nitelikte olup olmadığıdır. Özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi suretiyle elde edilen deliller hukuka aykırı nitelikte olacak ve hatta suç teşkil edecektir. Dolayısıyla gizlice alınan video kayıtları yine gizlice telefon görüşmelerinin kayda alınması, telefona casus yazılım yüklenmesi yoluyla elde edilen ve benzeri deliller hukuka aykırı olacağından mahkeme tarafından hükme esas alınmayacaktır.

67

Eşim beni aldattı, bu nedenle çocuklarımla velayeti bende kalabilir mi?

Zina nedeniyle boşanma davalarında kusur durumunun, velayetin belirlenmesinde bir etkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla velayetin zina eylemini gerçekleştiren anne/babaya verilmeyeceği yönünde mutlak bir kural bulunmamaktadır. Çocuğun velayetinin hangi eşe verileceğine ilişkin olarak dikkate alınacak husus çocuğun menfaatidir. Velayetin verilmesinde mahkeme tarafından çocuğun yararı ve güvenliği dikkate alınacak ve bu doğrultuda bir karar verilecektir.

68

Aldatan eşimden tazminat talep edebilir miyim?

Zina eylemini gerçekleştiren eşe karşı, kusursuz ya da az kusurlu olan ve aldatılan eş tarafından maddi ve manevi tazminat talep edilebilir. Bu durumda tazminat miktarının belirlenmesinde evliliğin süresi, tarafların ekonomik durumları, tazminat ödemesine karar verilen tarafın ödeme gücü gibi hususlar göz önünde bulundurulur.

Ayrıca mahkeme tarafından, boşanma davası süresince yoksulluğa düşecek olması nedeniyle eşe tedbir nafakası ödenmesine de karar verilebilir. Bunun yanında çocuğun doğumuyla birlikte iştirak nafakası talebinde de bulunulabilecektir.

69

Boşandım, yeniden evlenmek istiyorum, bir engel bulunuyor mu?

Boşanmadan sonra kadının yeniden evlenebilmesi için yasal olarak 300 günlük bekleme süresi bulunmaktadır. Bu bekleme süresinin amacı boşanan kadının olası gebeliğinde doğacak çocuğun soy bağının belirlenmesidir. Bu sürenin dava yoluyla kaldırılması mümkün olup, hasımsız olarak açılacak iddet süresinin kaldırılması talepli davada, kadın gebe olmadığını mahkemeye sunacağı sağlık raporu ile ispatlamalıdır. Dava sonucunda aile mahkemesi tarafından bekleme süresinin kaldırılmasına karar verilmesi akabinde kadın evlenebilir.

Mahkeme, çocukların velayetini kime verir ve bu konuda neye göre karar verir?

Velayetin tesisi, öncelikle talebe bağlıdır. Boşanma hallerinde taraflar anlaşıp kararlaştırabileceği gibi her iki taraf da velayeti isteyebilir ve böyle bir durumda mahkemece küçüğün üstün yararı gözetilerek karar verilir. Çocuk ruhsal ve bedensel olarak kim ile daha iyi olacaksa ona verilir.

Küçük yaştaki çocukların velayeti (genellikle 4 yaş dolaylarına kadar) annelerinin ilgi ve şefkatine ihtiyacı olduğu varsayılarak anneye verilir. Yaklaşık 6 yaşından itibaren de çocuğun velayeti, pedagog görüşmesi ile velayetin anne mi yoksa baba mı ile kurulacağına ilişkin fikri alınarak diğer şartlar da karşılanıyor ise seçtiği tarafa verilecektir.

Burada sadece yaşa bağlı bir ayırım yoktur; genel olarak çocuğun gerek manevi gerekse fiziksel olarak daha sağlıklı ve kendisine fayda sağlayacak daha iyi imkanlara (maddi imkanlar ile sınırlanmamalıdır, birlikte geçirilecek vakit vs. birçok kıstas sayılabilir) sahip olacağı yer gibi tespitler de yapılmaktadır.

Çocuklarımın velayeti babalarında ancak benim de görme hakkım olmasına rağmen çocuklarımı bana göstermiyor, ne yapabilirim?

Aralık 2021 itibarıyla eskiden İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan çocuğun icra memurları eşliğinde karşı taraftan alınarak görüşme ve buna dair belirli hükümler yürürlükten kalkmıştır. Bununla beraber bu maddelerin yürürlükten kalkmasından önce çocuğunuzu görememek gibi bir durum yaşadığınız takdirde hala icra mahkemelerine başvurarak talepte bulunabilirsiniz.

Aralık 2021 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanunu uyarınca artık teslimlere ilişkin muhalefetler Adalet Bakanlığınca kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince ele alınacaktır ve teslim etmeyen kişilere tebligat yapılacak ve yine teslim etmediği takdirde kolluk güçleri ve çocuk eğitimi ve psikolojisi ile ilgili profesyonel kişiler aracılığıyla teslim alınacaktır.

Aralık 2021 itibarıyla gerçekleşen bu tür durumlarda Çocuk Koruma Kanunu hükümleri devreye girecektir ve çeşitli uygulamalar ile yaptırımlar belirlenmiştir. Çocuğun teslimi, kişisel ilişki kurulması ve kişisel ilişki kurulması sonrası geri verme konularında muhalefet eden taraflar için suç teşkil edip etmediğinden bağımsız olarak eylemlerine bağlı olarak üç günden üç aya kadar disiplin hapsi cezası verilebilir. Bunun için teslim edilmeme gerçekleştiği takdirde en geç bir ay içerisinde bulunduğunuz yer aile mahkemesine şikâyette bulunmalısınız.

Bununla beraber bu durumların tespiti ile velayetin değiştirilmesi için de talepte bulunabilirsiniz.

Bu konulara ek olarak bu tür durumlarda her zaman çocuğun alıkonulması durumu da değerlendirilebilir. Öncelikli olarak buna değil, çocuğunuz ile birlikte olmaya odaklanmanızı tavsiye ederiz ancak durum bu boyuta ulaşıyorsa söz konusu göstermeme eyleminin ceza hukuku kapsamında değerlendirilmesi gerekebilir.

72

Çocuğumun/çocuklarımla velayeti bende ama babaları hiç almıyor, ne yapabilirim?

Boşanma ardından velayet verilen taraf olarak çocuğunuzun diğerk taraf ile de görüşmesini beklemeniz çok doğal bir durum veya bazen onunla kalmasını istemeniz de olağandır. Ancak zorla görüştürmeyi sağlamak için açıkça bir yol belirlenmemiştir.

73

Velayet verilen tarafa çocuk teslimiyle ilgili İcra/İflas Kanunu'nda bir düzenleme yapılacaktır. Bunun akıbeti ne oldu?

Çocuk teslimi konusunda İcra ve İflas Kanunu'nun 25, 25/a, 25/b ve 341 gibi maddeleri 2021 Aralık ayında yürürlükten kalkmıştır. Bu tarihe kadar gerçekleşmiş olan uyuşmazlıklarda hala icra mahkemelerine başvurma imkânınız bulunmaktadır ancak düzenleme sonrası işlemlerle ilgili olarak artık ilgili kanun kapsamınca işlem yapılamamaktadır.

Aralık 2021 itibarıyla Çocuk Koruma Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu kanun uyarınca artık teslimlere ilişkin muhalefetler Adalet Bakanlığınca kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince ele alınacaktır ve teslim etmeyen kişilere tebligat yapılacak ve yine teslim etmediği takdirde kolluk güçleri ve çocuk eğitimi ve psikolojisi ile ilgili profesyonel kişiler aracılığıyla teslim alınacaktır. Ayrıca disiplin hapsi cezaları da yine bu kanunda tekrar düzenlenmiş olup teslim etmeme eylemine dair üç aya kadar, kişisel ilişki kurdurmama için 10 güne kadar belirlenmiştir.

74

Çocuklarımın velayeti bende ancak babaları elimden almakla / kaçırmakla tehdit ediyor, hafta sonu görüştükleri zaman geri getirmemesinden korkuyorum bu konuda ne yapabilirim?

Öncelikle bu konunun bir kolu da ceza hukuku alanına girmektedir ve burada bahsedilenlerden farklı yaptırımlar ve önlemler söz konusu olabilecektir.

Çocuk ile ilgili şahsi münasebet tescimi konusunda verilmiş kararlara uyulmak zorundadır. Medeni Kanun bu hususu "Kişisel ilişki sebebiyle çocuğun huzuru tehlikeye girer veya ana ve baba bu haklarını birinci fıkrada öngörülen yükümlülüklerine aykırı olarak kullanırlar veya çocuk ile ciddî olarak ilgilenmezler ya da diğer önemli sebepler varsa, kişisel ilişki kurma hakkı reddedilebilir veya kendilerinden alınabilir." şeklinde düzenlemektedir. Bu da demektir ki çocuğun kaçırılma ihtimali söz konusu ise ve bu husus da delillerle destekleniyorsa şahsi münasebet tesciminin değiştirilmesi için dava açarak kişisel ilişki kurma hakkının karşı tarafın elinden alınmasını talep edebilirsiniz.

Olur da tehdit gerçekleştirilirse; Aralık 2021 itibarıyla gerçekleşen bu tür durumlarda Çocuk Koruma Kanunu hükümleri devreye girecektir ve bu doğrultuda çeşitli uygulamalar ile yaptırımlar belirlenmiştir. Çocuğun kişisel ilişki kurulması sonrası velisine teslim etmeyen kişi için suç teşkil edip etmediğinden bağımsız olarak eylemlerine bağlı olarak üç aya kadar disiplin hapsi cezası verilebilir. Bunun için teslim edilmeme gerçekleştiği takdirde en geç bir ay içerisinde bulunduğunuz yer aile mahkemesine şikâyetle bulunmalısınız.

75

Evlilik öncesinde "şiddet görmem halinde doğrudan anlaşmalı boşanma ve/veya boşanma halinde çocuklarımın velayetinin bende kalmasını" sözleşme ile şarta bağlayabilir miyim?

Evlilik şarta bağlı olarak kurulan bir ilişki değildir ve muhtelif sebeplerle sonlandırılabilir. Ayrıca velayet kamu düzenindedir, bu nedenle hâkim, küçüğün üstün yararı söz konusu olduğundan tarafların iradesi dışında da karar verebilir.

Anlaşmalı boşanma halinde ise zaten tarafların bir protokolle velayet de dahil boşanma ve sonuçlarına ilişkin birçok konuda ortak karar alarak düzenlemesini gerektirir ve dolayısıyla bir anlaşma olacaksa taraflar velayet konusunda anlaşmak zorundadır.

Anlaşmalı boşanma olmayan hallerde de taraflar dava görülürken taleplerini birbirlerine benzer sunma imkanına ayrıca sahiptirler.

76 Çocuğumun babası ile evli değilim, velayet kime aittir?

Kanun esas olarak anne ve babanın evli olmaması halinde veya benzeri bir durum olan evlilik dışı doğan çocukların velayetinin anneye ait olduğunu belirtir. Velayetin anne olarak sizden alındığı hallerde ise çocuğunuzun menfaatine bağlı olarak mahkemece bir vasi atanır veya babaya da verebilir.

77 Boşandıktan sonra evlenme halinde velayet ne olur?

Velayeti kendisine verilen kadının evlenmiş olmasının tek başına velayet değiştirilmesini gerektirmez. Kadının velayet görevini ihmal ettiği tespit edilirse ancak çocuğun menfaati gereği velayet sahibi değiştirilebileceği gibi, durum ve koşullara göre velayet kaldırılıp vasi atanabilir.

Muhtelif sebeplerle velayet kaldırılabilir. Boşanmış eşlerde hem anne hem de babada velayetin kaldırılması halinde mahkeme vasi atayacaktır. Velayetin kaldırılması halinde ana ve babanın çocuklarının bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülükleri devam edecektir.

78

Evlendiğim zaman kendi kızlık soyadımı taşımaya devam edebilir miyim?

Evlendikten sonra istediğiniz takdirde eşinizin soyadından önce yer almak üzere kendi soyadınızı da taşımaya devam edebilirsiniz.

79

Eşimin soyadını kullanmak zorunda mıyım?

Türk Medeni Kanunu uyarınca kadın, evlenince eşinin soyadını alır. Aynı zamanda kızlık soyadınızı da kullanabilirsiniz. Ancak kızlık soyadı eşinizin soyadının önüne gelmek üzere kullanılabilir ve evlilik öncesi birden fazla soyadınız varsa tek bir soyadını seçip eşinizin soyadından önce gelmek üzere ikinci soyadı olarak kullanabilirsiniz. Sonuç olarak toplamda iki soyadından fazla soyadı kullanamazsınız.

Eğer sadece kızlık soyadınızı kullanmak isterseniz, mahkemeye başvurarak dava açmanız gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay, son yıllarda bu konuda kadınlar lehine karar vermekte ise de kadının evlilik soyadını düzenleyen Türk Medeni Kanunu'nun 187. maddesinde halen bu yönde bir değişikliğe gidilmemiştir ve bu genel geçer bir uygulama haline gelmemiş olup lehinize ve talebiniz doğrultusunda bir karar verileceğinin garantisi bulunmamaktadır.

80

Çocuklarıma kendi soyadımı verebilir miyim?

Evlilik birliği içerisinde doğan ocuk, aile soyadı olan erkek eşin soyadını alır. Evlilik birliği dışında ancak anne hala çift soyadı taşıyor ise, ocuk anne kızlık soyadını alacaktır.

Boşanma sonrası velayeti anneye verilen çocuğunuzun soyadının, çocuğun üstün yararına aykırı olmaması ilkesiyle, aacağınız dava ile değiştirilebilmesine hak tanınmıştır. Bununla beraber erginliğini kazanan ocuk kendisi de hangi soyadına sahip olmak istediğine ilişkin başvuruda bulunabilir.

Evlilik birliği dışı doğan çocuğun velayeti anneye ait olur. Annenin başvurusu ile ocuk annenin kütüğüne kaydedilir ve annenin soyadını alır.

81

Boşandıktan sonra eşimin soyadını kullanmaya devam edebilir miyim?

Boşandığınız eşinizin soyadını kullanmakta menfaatinizin bulunduğunu ve bunun eski eşe bir zarar vermeyeceğini ispatlamanız halinde, hâkim kararı ile eski eşinizin soyadını taşıma şansınız bulunmaktadır. Buna rnek olarak eşinin soyadı ile bir tanınırlığa kavuşmuş ve soyadı değiştiği takdirde profesyonel hayatınızın zarar göreceği nedeniyle o soyadını kullanmaya devam eden sanati rneği verilebilir.

Eski eşe, koşullarda değişiklik olması halinde, kendi soyadını kullanmayı bırakmanız için talepte bulunabilir.

82

Eşimle boşanmadık, ama ayrı yaşıyoruz. Hatta evlilik dışı çocuğu var ve aldığım tedbir nafakası miktarı yıllardır değişmedi. Bunun artırılması için nasıl bir yol izleyebilirim?

Boşanma olmadığı ve ayrı yaşamamanın haklı bir sebebe dayandığı hallerde eş ve çocuklar için tedbir nafakası talebinde bulunulabilir.

Nafaka alacaklısı olarak ihtiyaçlarınızın artarak mevcut nafakanın giderleri karşılayamaması, nafaka borçlusunun da ekonomik gücünde önemli artış olması durumunda; dava açılarak artırım talep edilebilmektedir. Öte yandan ekonomik durumdaki değişiklikler nedeniyle gerek artırım gerek azaltım gerçekleştirilebilir. Ayrıca istem halinde mahkemece ihtiyaçların ötesinde tarafların sosyal yaşantı ve ekonomik durumlarına göre gelecek yıllarda ödenecek nafaka miktarı da belirlenebilir.

Evlilik dışı çocuk konusunda ise çocuk ile soy bağı kimin arasında kurulu ise o kişinin bakma yükümlülüğü vardır. Eğer evlilik içerisinde sizin çocuğunuz olduysa eşiniz babası olacaktır ve yükümlü olacaktır. Eğer eşinizin evliliğiniz dışında bir çocuğu var ise ona kendisi bakmakla yükümlü olacaktır ancak sizin nafakanızı sizin lehinize etkileyen bir durum oluşmayacaktır. Hatta genel giderlerinin fazlalığı nedeniyle sizin nafakanızın azaltılması dahi söz konusu olabilir.

83

Eski eşim mahkeme kararı ile belirlenmiş nafakayı ödemiyor, ne yapabilirim? Tespitte bulunmak gerekir mi?

Mahkeme hükmü ile kararın yerine getirilmesi için icra müdürlükleri aracılığıyla icrasını talep edebilirsiniz ve söz konusu icra takibi ile nafaka borçlusundan geçmişe yönelik 10 yıllık birikmiş nafaka alacaklarınızı faiziyle birlikte talep etme hakkınız bulunmaktadır. Üzerine kayıtlı malvarlığına veya maaşı üzerine haciz koydurmak gibi kanunda belirlenen haciz yöntemleri ile tahsil edilmesi de mümkündür.

Ayrıca İcra ve İflas Kanunu, nafaka borcuna ilişkin kurulacak yaptırımlara ilişkin olarak şu hükmü de kurar; "Nafakaya ilişkin kararların gereğini yerine getirmeyen borçlunun, alacaklının şikâyeti üzerine, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra kararın gereği yerine getirilirse, borçlu tahliye edilir."

84

Çocuğum 18 yaşından sonra toplu olarak ödenmemiş nafakasını talep edebilir mi?

Çocuk 18 yaşını doldurana kadar babasının ya da annesinin ödemesi gereken iştirak nafakasını almamış ise geçmişe yönelik biriken borçları talep etme hakkı bulunmaktadır. Böyle bir durumda toplam 10 yıla kadar ödenmemiş nafaka bedelleri talep edilebilmektedir, ödeme tarihi üzerinden 10 seneyi geçen bedeller talep edilemeyecektir. Geçmişe dönük nafaka talepleri genelde icra yolu üzerinden takibe konu olmaktadır.

85

Çocuğum 18 yaşından sonra eğitime devam ediyorsa nafaka ödemeye devam etmeli mi? Nafaka hangi şartlarda arttırılabiliyor? / Hâkimden uyarılama mı isteniyor?

Reşit olan (erginliğe erişen, 18 yaşını dolduran şeklinde de tanımlayabiliriz) çocuğun eğitim hayatı devam ediyorsa kendisi için verilen iştirak nafakasını, yardım nafakasına dönüştürmek veya sıfırdan yardım nafakası tesis etmek üzere aile mahkemelerinde dava açabilirsiniz.

Bununla beraber Türk Medeni Kanunu'nun 328. maddesi uyarınca ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere, eğitimi sona erinceye kadar çocuğa, erginliğe erişse dahi bakmakla yükümlüdürler. Bu da yine masraflara katılımı gerektiren bir husus olacaktır ve nafakaya konu edilebilecektir.

Nafaka artış oranları, Yargıtay kararları doğrultusunda mahkemelerce, Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) doğrultusuna belirlenmektedir. Bu oranların değişmediği durumlarda, ekonomik şartlarda oluşabilecek değişimlere göre de artış oranı üzerinde bir nafaka artırımını gerçekleştirilebilmektedir.

86

Boşandığım eşimden çocuğum yok, nafaka talep edebilir miyim?

Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesine göre boşanma davası nedeniyle yoksulluğa düşecek tarafa, kusurlu olmaması şartıyla verilen nafaka yoksulluk nafakasıdır ve karşı tarafın maddi gücüne göre düzenlenmektedir.

Ayrıca dava sürecinde geçiminizi sağlayabilmek adına mahkemeden tedbir nafakasına hükmedilmesini talep edebilirsiniz. Bunun süresi ve miktarı yine hakkaniyet çerçevesinde mahkemece belirlenecektir.

87

Nafaka süresi evli kaldığımız süre ile kısıtlı mı? Eskiden nasıldı?

Yoksulluk nafakası, kanunen, esas olarak süresizdir. Bu süre nafaka ödenen eşin evlenmesi, evli gibi hayat yaşaması (yer yer nafaka kesilmesin diye fiilen evli hayatı yaşanıp, resmi nikah gerçekleştirilmemesi gibi haller), nafaka ödeyen veya ödenen kişinin vefatı, alacaklı tarafın yoksulluğunun ortadan kalkması, haysiyetsiz hayat sürmesi hallerinde nafaka yükümlülüğü yine ortadan kalkabilecektir.

Bu bilgilere ek olarak belirtmek isteriz ki, Şubat 2022 itibarıyla ülkemizde nafaka sürelerine ilişkin belirlilik sağlamak adına yasalaştırma çalışmaları sürmekte ve kanun taslakları ortaya çıkmıştır. Bu taslaklar onandığı ve yürürlüğe girdiği takdirde nafaka süreleri evlilik süresi de göz önünde bulundurularak belirli sınırlar dahilinde hesaplanır hale gelecektir. Ancak henüz yürürlüğe giren bir düzenleme bulunmadığından dolayı net bir paylaşımında bulunamıyoruz. Bu konudaki sıcak gelişmeleri takip etmenizi tavsiye ederiz.

88

Nafaka miktarı neye göre belirlenir?

Nafaka sorumlusunun maddi gücü oranında bir nafaka miktarı belirlenmektedir. Nafaka ödeyecek olan kişinin maddi durumunu aşmayacak şekilde, nafaka miktarına karar verilmektedir.

89

Evlilik dışı çocuğum var, çocuk için nafaka talep edebilir miyim?

Evlilik dışı olan çocuğa nafaka talep edebilmeniz için öncelikle baba ile çocuk arasında soy bağı'nın kurulmuş olması gerekir. Soy bağı kurulmadığı sürece yasal olarak çocuğun babasının nafaka talep edilen kişi olduğu belirli olmayacaktır ve dolayısıyla böyle bir borcu doğmayacaktır.

Çocuğun baba ile aradaki soy bağı; babanın anne ile evlenmesi, tanıma veya babalık davası sonucu verilen mahkeme kararı ile gerçekleşir.

90

İstanbul Sözleşmesi Nedir?

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile içi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi bir diğer ismiyle İstanbul Sözleşmesi olarak bilinmektedir. İstanbul Sözleşmesi, bir insan hakları sözleşmesi olup, Avrupa Konseyi tarafından kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete karşı ilk defa İstanbul Türkiye’de imzaya açılmıştır. Türkiye, 11 Mayıs 2011’de Sözleşmeyi ilk imzalayan ve 24 Kasım 2011’de TBMM’de onaylayan ilk ülke olmuştur. 20 Mart 2021 tarihinde ise Türkiye İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmiştir.

91

İstanbul Sözleşmesi’nin Amacı Nedir?

İstanbul sözleşmesinin amacı;

- Kadınları her türlü şiddete karşı korumak ve kadına karşı şiddeti ve aile içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak;
- Kadına karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınları güçlendirmek de dahil olmak üzere, kadınlarla erkekler arasında önemli ölçüde eşitliği yaygınlaştırmak;
- Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetin tüm mağdurlarının korunması ve bunlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politika ve tedbirler tasarlamak;
- Kadına karşı şiddeti ve aile içi şiddeti ortadan kaldırma amacıyla uluslararası iş birliğini yaygınlaştırmak;
- Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetin ortadan kaldırılması için bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi maksadıyla kuruluşların ve kolluk kuvvetleri birimlerinin birbiriyle etkili bir biçimde iş birliği yapmalarına destek ve yardım sağlamaktır.

92

İstanbul Sözleşmesi'nin Konusu Nedir? Kimleri Korur?

İstanbul Sözleşmesi, toplumsal cinsiyet temelli şiddete maruz bırakılan ve özellikle şiddet görme riski çok yüksek olan kırılgan/dezavantajlı grupları korumak üzere hazırlanmıştır. Kadınların yüksek oranda öldürülmesi kadınların yüksek şiddet riski altında olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte bir kişi hem kadın hem mülteci hem eşcinsel hem de engelli olabilir. Böylesi bir durumda kişi birden fazla dezavantajlı/azınlık gruba dahil olduğundan daha fazla şiddet ve hak ihlaline maruz bırakılabilir.

93

Kadına Yönelik Şiddet Nedir?

Kadına yönelik şiddet, bir insan hakkı ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir.

İstanbul Sözleşmesi'ne artık taraf değiliz*, Türkiye'nin kadınları koruyan ulusal yasaları var mı?

Ulusal mevzuatta da tıpkı uluslararası mevzuatta olduğu gibi kadın erkek eşitliği ve kadına karşı şiddet ile ilgili düzenlemeler mevcuttur; Anayasa, Medeni Kanun, Ceza Kanunu, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (6284 sayılı Kanun) başlıcalarıdır. Kanunlar dışında bu konuyla ilgili yönetmelik, genelge gibi ikincil mevzuat ve kurumlar arası iş birliği protokolleri, eylem planları gibi yön gösteren belgeler de bulunmaktadır.

* 20 Mart 2021 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanı Kararı ile Sözleşme'nin Türkiye bakımından feshedilmesine karar verildi ve 1 Temmuz 2021 tarihinde yürürlükten kaldırıldı.

Uluslararası Hukuk Kapsamında;

- Birleşmiş Milletler Şartı ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi
- Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Kadın yönelik şiddet kavramı, kız çocuklarını da kapsadığından BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme bu konuda dikkate alınması gereken sözleşmelerden biridir.

Uluslararası Hukukun İç Hukuka Etkisi:

Hukuk kuralları arasında bir kademelenme öngörülmektedir. Yani hukuk kuralları kendi içlerinde sıralanırlar ve alt sırada yer alan bir hukuk kuralının kendisinden üst sırada olan hukuk kuralına aykırı olmaması gerekmektedir.

Anayasa'nın 90. maddesine 2004 yılında yapılan ek ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası anlaşmaların kanunların üstünde olduğu kabul edilmiştir. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır. Anayasa'nın 90. maddesine göre, somut olayda konuyla ilgili kanun ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşme çelişiyorsa hukuk uygulayıcıları sözleşmeyi dikkate almak ve uygulamak zorundadır. Aksi uygulamalar açık şekilde Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir. Türkiye, taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle üstlendiği yükümlülükleri yerine getirmek ve kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmak zorundadır. Buna göre, taraf olunan insan hakları sözleşmelerinden kaynaklanan yükümlülükler, ulusal mevzuatı da doğrudan etkilemektedir.

Söz konusu Kanun şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek tedbirlere karar verilebilir:

- a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.
- b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.
- c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.
- ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.
- d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

97 Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları nelerdir?

- (a) Korunan kişinin işyerinin değiştirilmesi.
- (b) Korunan kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- (c) Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- (d) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

- (a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunulmaması.
- (b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
- (c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
- (d) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.
- (e) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.
- (f) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
- (g) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
- (h) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.
- (i) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
- (j) Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.
- (k) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.

Hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

99 Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında, tedbir kararı nasıl aldırabilirim?

Tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.

100 Tedbir kararına aykırı davranılması halinde ne olur?

Hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket edilmesi hâlinde, tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre, tedbir kararına aykırı davranan kişi, hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapse tabi tutulur.

Avukatlık ücreti ödeyecek durumda olmayan kadınlar barolara bu konuda destek alabilmek için başvurabilirler. Ücretsiz avukat talebi için barolardaki adli yardım kurumuna başvurmak gerekir. Adli yardım, avukatlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanmayı ve yargılama harç ve giderlerinden muafiyeti sağlar. Adli yardım bulunulan ilin bağlı bulunduğu barodan veya mahkemeden talep edilebilir.

Baroların verdiği adli yardım kararı, yalnızca ücretsiz olarak avukatlık hizmetlerinden faydalanma imkânı sağlar, yargılama giderinden muafiyet sağlamaz. Avukatlık ücreti dışındaki diğer yargılama giderlerinden muafiyet için mutlaka mahkemeye başvurulması gereklidir.

Mahkemenin verdiği adli yardım kararı, ilgiliye; yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden geçici olarak muafiyet, yargılama ve takip giderleri için teminat göstermekten muafiyet, dava ve icra takibi sırasında yapılması gereken tüm giderlerin Devlet tarafından avans olarak ödenmesi, davanın avukat ile takibi gerekiyorsa, ücreti sonradan ödenmek üzere bir avukat temini imkânı sağlar.

Ayrıca idari davalarda, adli yardımdan faydalanan kimselerden yürütmenin durdurulması kararları için teminat alınmaz.

Dava açıldıktan önce veya sonra adli yardım talebinde bulunulabilir. Ancak yargılama giderleri bakımından dava açıldıktan sonra mahkemeden adli yardım talep edilmesi halinde o zamana kadar yapılmış yargılama giderlerinin ödenmesi talep edilemez.

Adli yardım açılmış veya açılacak tüm hukuk davalarında (asliye hukuk mahkemesi, asliye ticaret mahkemesi, aile mahkemesi, tüketici mahkemesi, fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi, kadastro mahkemesi, icra mahkemesi, iş mahkemesi, sulh hukuk mahkemesi), idari davalarda (idare mahkemesi, vergi mahkemesi), çekişmesiz yargı işlerinde, icra ve iflas takiplerinde, delil tespitinde, ihtiyari tedbir ve ihtiyati hacizlerde geçerlidir.

Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler.

Ceza soruşturmaları ve kovuşturmalarında, yani yargılamanın tüm aşamalarında adli yardım talebinde bulunulabilir. Kişilerin adli yardım talebi her durumda kolluk birimleri (polis veya jandarma teşkilatı), Cumhuriyet savcılığı veya ceza mahkemesi tarafından ilgili baroya iletilir. Yine her durumda avukat ataması barolar tarafından yapılır ve avukatlık hizmeti baroya kayıtlı bir avukat tarafından verilir. Bu işlem için vekaletname düzenlenmesine, bir başka deyişle adli yardımdan faydalanan kişi tarafından noter masrafı veya benzeri bir başka masraf ödenmesine gerek yoktur.

Yabancıların adli yardımdan yararlanabilmeleri için kısmen ya da tamamen ödeme gücünden yoksunluk ve talebin açıkça dayanaktan yoksun olmaması şartları yanında, karşılıklılık (mütekabiliyet) şartının da bulunması gerekir.

Karşılıklılık şartı, Türkiye’de adli yardım talebinde bulunan yabancıların vatandaşı olduğu ülkede, Türk vatandaşlarının da adli yardımdan yararlanabilmesi ile sağlanır. Karşılıklılık şartının ispatında, iki taraflı veya çok taraflı uluslararası antlaşmalar ve ilgili ülkedeki Türk vatandaşlarına bu hakkın verildiğini gösteren fiili uygulamaların ispatı yeterlidir.

Yabancılar için karşılıklılık şartının aranmadığı haller:

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uyarınca; avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiye, aynı Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır. Bu durumda karşılıklılık şartı aranmaz. Ayrıca, başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişi, sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanan danışmanlık hizmetlerinden faydalanabilir.

İşbu Dijital Rehber’de yer alan tüm içerik, bilgi, soru ve cevaplar yalnızca bilgilendirme amaçlıdır. KP Hukuk, bu Dijital Rehber'in içeriği ve ziyaretçilerin bu rehberde verilen bilgilere dayanarak gerçekleştirdikleri hareketlerden ve ziyaretçilerin iletişime geçeceği için tarafların iş ve işlemlerinden dolayı hiçbir sorumluluk veya yükümlülük kabul etmez.